

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ФАКУЛЬТЕТ СХОДОЗНАВСТВА

Кафедра китайської філології

Дипломна робота з філології на тему:

Лексико-граматичні трансформації при перекладі текстів офіційно-ділового стилю українською мовою

Студентки групи МПкит 53-18

факультету сходознавства

денної форми навчання

з освітньо-професійної програми

Галузевий переклад: китайська мова, англійська мова

Спеціальності 035 Філологія

Ярушняк Христини Сергіївни

Науковий керівник:

ст. викл. Цимбал С. В.

Допущена до захисту

«___»_____ 2018 року

Завідувач кафедри

(підпис)

Любимова Ю. С.

(ПІБ)

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ЄКТС _____

Київ – 2019

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ	3
ВСТУП	4
Розділ 1. Особливості перекладу матеріалів офіційно-ділового характеру.....	7
1.1 Загальна характеристика офіційно-ділового стилю	7
1.2 Жанрові характеристики офіційно-ділових угод.....	13
1.3 Вплив лінгвокультурологічних факторів при перекладі офіційно-ділових угод.....	14
1.4 Перекладацькі трансформації при перекладі китайських офіційно-ділових угод.....	16
Висновки до розділу 1	25
Розділ 2. Особливості перекладу китайської офіційно-ділової документації українською мовою	27
2.1 Роль лексичних трансформацій при перекладі офіційно-ділової документації із китайської мови на українську	27
2.2 Граматичні трансформації у процесі перекладу офіційно-ділової документації із китайської мови на українську	42
Висновки до Розділу 2	52
Висновок до Розділу 3	72
ВИСНОВОК.....	75
论文摘要	79
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	82
СПИСОК ДОВІДКОВИХ ДЖЕРЕЛ.....	90

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

МП	мова перекладу
МО	мова оригіналу
ФЗ	фразеологічний зворот

ВСТУП

Протягом останніх років економіко-політичні та торгівельні зв'язки України та Китаю значно посилюються. Тим самим, збільшилась кількість документів офіційно-ділового стилю і, відповідно, виросла необхідність в їх перекладі.

Головною метою перекладача є досягнення адекватності перекладу вихідного тексту. Причому цей (адекватний) переклад повинен максимально передавати зміст тексту документа та відповідати нормам мови перекладу. Для виконання цих двох вимог часто недостатньо просто передати всі мовні форми оригіналу аналогами мови перекладу, оскільки нерідко таких аналогів просто не існує. Різниця граматичної будови мов, семантичних полів лексем, реалій та фразеологізмів, наявність специфічних категорій в мові оригіналу призводить до необхідності застосування спеціальних перекладацьких прийомів, об'єднаних поняттям «перекладацькі трансформації».

Таким чином, основним завданням перекладача на шляху досягнення адекватності перекладу стає ефективне використання перекладацьких трансформацій, за допомогою яких досягається точність передачі всієї інформації, що міститься в тексті оригіналу.

Актуальність роботи зумовлена тим, що в умовах глобалізації офіційно-ділових відносин між Україною та Китаєм, все більше перекладачів звертає свою увагу на способи та методи перекладу текстів офіційно-ділового стилю.

Лексико-граматичні трансформації досліджувалися багатьма лінгвістами. Тому перед нами стоїть завдання в першу чергу узагальнити наявну інформацію про перекладацькі трансформації і виявити ступінь їх використання в процесі перекладу різних текстів офіційно-ділового стилю.

Таким чином, **мета** роботи полягає в усесторонньому дослідженні перекладацьких трансформацій, а саме лексичних та граматичних трансформацій, як способу досягнення адекватності перекладу, їх класифікація та визначення принципів їх застосування в процесі перекладу текстів офіційно-ділового стилю.

Зазначена мета обумовлює наступні **завдання**:

- Вивчити особливості перекладу матеріалів офіційно-ділового характеру.
- Розглянути та проаналізувати специфіку вживання лексичних та граматичних трансформацій в сучасному перекладознавстві.
- Дослідити особливості використання лексичних та граматичних перекладацьких трансформацій на рівні китайського тексту офіційно-ділового стилю.
- Проілюструвати на прикладах текстів офіційно-ділового стилю різних видів з метою адекватної передачі змісту.

Об'єктом дослідження виступають перекладацькі трансформації при перекладі текстів офіційно-ділового стилю.

Предметом дослідження виступають особливості використання лексичні та граматичні перекладацькі трансформації при перекладі текстів офіційно-ділового стилю з китайської мови на українську.

Матеріалом дослідження виступають три тексти офіційно-ділового стилю китайської мови (офіційний лист-звернення, угода, контракт тощо), взяті з різних джерел масової інформації.

Методи дослідження. В нашій роботі ми використали такі загальні методи дослідження, як аналіз, дедукція, індукція та описовий метод. Зокрема, нами було застосовано низку лінгвістичних методів, а саме: - метод функціонального аналізу при аналізі функціонування лексичних та граматичних трансформацій в текстах офіційно-ділового

стилю; - метод структурного аналізу при розгляді елементів різного рівня і визначені відносин та зв'язків між ними; - методом контекстуального аналізу при розгляді перекладу різних лексичних одиниць та граматичних особливостей відповідно до контексту, в якому вони функціонують; - метод трансформаційного аналізу при визначені синтаксичних та семантичних відмінностей та подібностей між мовними об'єктами.

Структура роботи. Магістерська робота включає в себе перелік умовних скорочень, вступ, три розділи, висновки, анотацію та список використаної літератури.

Апробація роботи проходила на міжнародній студентській науково-практичній конференції «Ad orbem per linguas. До світу через мови» (КНЛУ, 20-22 березня 2019, с. 241 - 243). Тема доповіді: «Особливості перекладацьких трансформацій при перекладі текстів офіційно-ділового стилю».

Розділ 1. Особливості перекладу матеріалів офіційно-ділового характеру.

1.1 Загальна характеристика офіційно-ділового стилю

Офіційно-діловий стиль - це мова ділових паперів: розпоряджень, постанов, програм, заяв, автобіографій, резолюцій, протоколів, законів, актів, наказів, анкет, розписок тощо [68, с. 9]. Головне призначення — регулювання ділових відносин мовців у державно-правовій і суспільно-виробничій сферах, обслуговування громадянських потреб людей у типових ситуаціях [43, с. 257].

Головні особливості офіційно-ділового стилю:

- Грунтується на логічній основі. Послідовність і точність викладу фактів, документальність, об'єктивність оцінок, гранична чіткість, емоційно-експресивна нейтральність вислову є найважливішими характеристиками цього стилю.
- Сурові вимоги до лексики й фразеології (використання канцеляризмів, просторічних виразів, відсутність діалектизмів, жаргонізмів, аббревіатур, професійної термінології, тощо), що використовується в документах, законах і в письмових договорах.
- Діловий текст характеризується як рівнем стандартизації мови, так і особливостями синтаксису.
- Високий ступінь одноманітності, стандарту форми, сувора регламентація розміщення та будови тексту.

Отже, тексти офіційно-ділового стилю потребують документації тверджень, точності формулювань, не припускають двозначності сприймання змісту [68, с. 12].

Розглянемо текстові норми офіційно-ділового стилю. Офіційно-ділове мовлення обслуговує сферу офіційних відносин, і тексти, що функціонують в офіційному форматі, відображають стан справ в правовій та адміністративній сферах. Офіційно-діловий спосіб викладу інформації застосовується в адміністративно-канцелярській документації, законодавчих

актах, дипломатичних документах тощо. У своїй сукупності документи виступають в якості засобу керування поведінкою людини, колективу, організації та регламентування громадських, державних актів і дій.

Тексти офіційно-ділових документів відрізняються уніфікацією, стандартизацією, точністю, логічністю, лаконічністю. Як відомо, уніфікація - це приведення чогось до однаковості, єдиній системі, формі [3, с. 33]. «Уніфікація документів полягає у встановленні однаковості складу і форм документів, які фіксують здійснення однотипних функцій. Стандартизація документів - це форма юридичного закріплення проведеної уніфікації і рівня її обов'язковості. Сміслова точність і стандартизація офіційно-ділових текстів досягається за допомогою використання слів, форм і конструкцій, які найбільш адекватно висловлюють потрібне значення і які неможливо замінити іншими лексичними одиницями, граматичними формами, конструкціями. Точність викладу властива практично будь-якого формату спілкування» [24, с. 89]. Однак для офіційно-ділових документів дотримання точності є особливо важливим. Точність офіційно-ділової документації - це точність слововживання, конкретність змісту при абстрактності, типозування засобів вираження.

Офіційно-ділова документація співвідноситься з певною сферою суспільної діяльності, що керує всередині держави міждержавними відносинами» [51, с. 54], має свої текстові норми відповідно до виду документа даної сфери. Мета, тематика і спрямованість інформаційного змісту тексту документа набувають свого адекватного оформлення в залежності від типу документа.

Варто зазначити, що міжнародна документація також розподіляється за функціями: 1) регламентуючі документи; 2) інформативні документи; 3) резюмуючі документи; 4) підсумкові документи [29, с. 39].

В процесі викладу змістових елементів текстів офіційно-ділового стилю, зростає і діапазон пошук, і можливості вибору мовних засобів для

передачі певних понять, обставин справи. І, відповідно, з'являються труднощі викладу тексту документа. Саме такі труднощі вибору стосуються двох мовних аспектів: 1) вибору відповідної лексики та лексичних формул для адекватної передачі змісту тексту та 2) вибору граматичних засобів, а саме граматичних конструкцій, які є синтаксичною основою ділових текстів.

Проте, в діловому мовленні сформувалась наступна тенденція: там, де застарілі слова можуть бути без шкоди для змісту замінені іншими, необхідно віддавати перевагу останнім (це скорочує виклад, наближає діловий текст до сучасної загальнолітературної мови).

Поряд із цим, в офіційно-діловому мовленні існує великий набір стандартних виразів (словосполучень), за допомогою яких в ділових листах передається певна семантична інформація. Цікавим є той факт, що список стійких словосполучень, специфічних для ділового мовлення, включає в себе ряд виразів, які є також характерними для наукового мовлення.

Разом зі стандартизованими лексикою і лексичними формулами слід зазначити стандартизацію засобів граматики в офіційно-діловій сфері.

Для ділового мовлення у сфері морфології найбільш типовим є використання іменника на противагу дієслова, та використання віддієслівних іменників для називання дій. Це зумовлено тим, що іменник виступає як «ярлик», підбиваючи певний випадок або подію під ряд інших - однотипних і тому значущих в сфері ділових відносин. З цим також пов'язана і наступна особливість текстів ділового стилю - семантичне розщеплення присудка, тобто надається перевага у використанні дієслівно-іменного присудка (проводити огляд, надавати допомогу) над простим дієслівним присудком (оглядати, допомагати).

Що ж до синтаксичних особливостей текстів офіційно-ділового стилю, то їх чисельність є найбільшою. Це напряду пов'язано з наявністю готових синтаксичних конструкцій, які представляють собою відпрацьовані

конструктивні засоби для вираження стандартних елементів сенсу, тобто блоків і схем з певним семантичним змістом.

Регламентація мови документів зачіпає також синтаксичні особливості словосполучення. Так, в спеціально розроблених і офіційно розповсюджених збірниках Інструкцій та правил складання документів розглядається сполучуваність ряду ключових слів, а також приділено не меншу увагу порядку слів у реченні. З порядком слів пов'язані і окремі текстові формули, наприклад, послідовність розташування «волевиявлення + формулювання доручення + термін» (Наказую т. Іванову представити звіт 01. 05. 74), а не інакше. » [5, с.30].

Велика продуктивність використання в діловому мовленні схем складнопідрядного речення обумовлена декількома факторами.

По-перше, в якості умови високої частотності складних речень у текстах ділового мовлення виступає письмовий характер, що вимагає повноти викладу справи в тексті документа. По-друге, тут позначається вимога логічності викладу: в цьому плані необхідними стають схеми складнопідрядних речень зі сполучниковим зв'язком, з підрядним причини, наслідку та умови. По-третє, свою роль відіграє і своєрідність розуміння вимоги стислості викладу в діловому тексті: мається на увазі не тільки кількість слів у реченні, а й «прагнення вмістити в межі однієї фрази максимум необхідної інформації». Це пов'язано із завданням «уявити всі обставини справи у всіх їх логічних взаєминах разом з виведенням з них в одне ціле». І цей фактор також працює на «культуру складних речень за способом підпорядкування в канцелярському стилі» [52, с. 12-16].

Саме «культура складних речень за способом підпорядкування» в поєднанні з продуктивністю в діловому мовленні уособлень, дієприкметникових і дієприслівникових зворотів як способів уточнення змісту тексту є основою ускладненого характеру тексту документа,

причиною багатьох труднощів для його упорядника. Саме тут досягає максимуму опір на мовний матеріал, що виражається в тих «зусиллях, які ми витрачаємо на написання якоїсь ділової записки, рахунку, оголошення», в необхідності «стежити за тим, чи не заплутався я в побудові складання свого речення» [5, с. 31].

Також необхідно пам'ятати про використання спеціальної термінології. Наявність спеціальної термінології у діловій мові – «необхідна умова для мови, науки, техніки і виробництва взагалі, для організованого права і зв'язаного з ним судочинства та ін.». Наукові поняття розкривають найсуттєвіші риси явищ, у той час як повсякденні лексичні значення слова подекуди можуть ґрунтуватися на несуттєвих рисах, ознаках чи уявленнях. В. Виноградов щодо цієї властивості слів говорив: «Слово виконує номінативну чи дефінітивну функцію, тобто є засобом чіткого позначення, тоді воно – науковий термін» [13, с. 12-13].

Зазвичай, певні терміни належать до певної спеціальності. Проте вони можуть переходити з однієї галузі в інші при цьому зберігаючи своє початкове значення та/або збагачуватись іншими смисловими відтінками, в залежності від сфери їх використання. Частіше за все, терміни, які широко вживаються в декількох областях одночасно, втрачають свій вузькоспеціальний характер. Найчастіше, вони переходять в розряд «книжкових» термін, тобто тих, які не закріплені за певною сферою вживання або окремим видом писемного мовлення. Ділова мова, в залежності від сфери її застосування, звертається то до фінансової термінології, то до юридичної тощо.

Власне ділова термінологія – функціонально марковані одиниці ділового стилю мови – має те саме призначення, що й функціонально нейтральна лексика. Протиставляючись на рівні семантики, терміни утворюють свої поля, що мають вузькогалузеву чи функціонально-стильову

специфіку та призначення. Утворення сотень нових термінів та номенклатурних позначень, викликане «термінологічним вибухом», позначилося й на властивій лише цьому стилю лексиці. Її стильова спеціалізація схожа на вузькогалузеву спеціалізацію термінів. Власне, це ті самі терміни, тільки стосуються вони не певної галузі знань – науки, культури та ін., а допомагають в оформленні думки для її однозначного вираження. Їх «семантична окресленість» та однозначність надає всім жанрам офіційного мовлення «необхідної точності та ясності у вираженні думки» [10, с. 31-32].

До функціонально маркованих одиниць, що передусім впадають в око завдяки своїй поширеності в різних жанрах даного стилю, належать специфічні усталені формули, вислови-кліше, що започатковують виклад у плані пояснення мети чи наміру спілкування.

Термінологія, яка традиційно використовується в офіційно-діловому стилі для всіх жанрів повинна також включати документи, що представляють номенклатуру ділового стилю: акт, лист, указ, декларація, догану, закон, декларація, заповіт, лист, договір, указ і т. д. Кожен жанр стилю використовує свої власні види документації. В процесі розробки і укладання правових норм, в ході суспільної практики загальнонаціональні слова стали юридичними термінами - вони звузили своє значення і стали термінологічними. І навпаки, спеціальні юридичні слова могли набути широко використані.

Отже, зміна суспільного життя і процесу управління веде до збільшення обсягу і кількості офіційно-ділової документації. Внаслідок цього використання в документах лексико-граматичних одиниць з «урахуванням особливостей офіційно-ділового мовлення веде до зменшення кількості неясностей і різночитань в текстах цих документів» [2,с.14].

1.2 Жанрові характеристики офіційно-ділових угод

Офіційно-діловий стиль, як і багато інших стилів, має свої жанрові характеристики. Розглянемо їх нижче:

- Наявність реквізитів, які мають певну послідовність. У різних видах ділових паперів склад реквізитів різний, він залежить від змісту документа, його призначення та способу оброблення.

- Точність, послідовність і лаконічність викладу фактів, гранична чіткість у висловленні. Діловий стиль позбавлений образності, емоційності та індивідуальних авторських рис.

- Наявність усталених мовних зворотів, певна стандартизація початків і закінчень документів. Найхарактерніші прояви стандартизації такі:

- a) широке вживання готових словесних формул, що спрощує й полегшує процес укладання окремих видів документів;

- b) повторюваність тих самих слів, форм, зворотів, конструкцій як результат досягнення однотипності вираження думки.

- Словниковий запас здебільшого нейтральний, використовується в прямому сенсі. Для чіткої організації текст ділиться на підпункти, пункти та параграфи [43, с. 259-260].

- Вживаються словосполучення з дієсловами у формі теперішнього часу зі значенням позачасовості, постійності дії, а також звороти.

- Для офіційно-ділового стилю характерне вживання простих поширених речень. Вживаються також складні речення із сурядним і підрядним зв'язком.

Специфікою ділового спілкування також є те, що організація в цілому є офіційним автором та адресатом документа, незалежно від того, хто є безпосереднім укладачем документа й кому його адресовано.

Наступною характерною рисою ділового спілкування є тематична обмеженість кола завдань, що вирішує організація, а це у свою чергу, є наслідком певної стабільності її функції [9, с. 107-108].

Саме тому, перекладач повинен пам'ятати, що основною рисою мови ділової документації при майже повній відсутності емоційних елементів є точний й чіткий виклад матеріалу. Проте в тексті перекладу в оригінальному написанні завжди залишаються наступні елементи:

- назви іноземних друкованих видань у тексті перекладу транскрибуються;
- іншомовні прізвища, власні назви, географічні назви і назви з урахуванням традиційного написання відомих прізвищ;
- найменування іноземних фірм, акціонерних товариств, концернів, монополій, промислових об'єднань;
- фірмові назви машин, пристроїв, хімічних речовин, виробів, матеріалів у тексті перекладу замінюється еквівалентами;

Крім знання термінології та вміння в разі потреби користуватися довідковою літературою, професійний перекладач повинен бути добре обізнаним з нормами й стандартами ділового мовлення в обох мовах.

Отже, тексти офіційно-ділового стилю вимагають документації тверджень, точності формулювань, не припускають двозначності тлумачення змісту

1.3 Вплив лінгвокультурологічних факторів при перекладі офіційно-ділових угод

Розгляд факторів передачі будь-якого тексту в умовах міжкультурної комунікації будується з урахуванням основних особливостей мовної культури, типу і механізму соціального кодування рідної і іноземної мов. Такий підхід дозволяє виявити новий погляд на рішення практичних задач, пов'язаних із проблемами перекладу, наприклад, юридичного тексту, а власне тексту ділової угоди. Головну роль у цьому зв'язку відіграє не тільки

володіння соціальними знаннями правових норм, юридичної термінології, але й особистісні якості перекладача, тому що передача будь-якого тексту припускає взаємодію суверенних національних мов, і, відповідно, культурних концептів. Для досягнення адекватної передачі тексту необхідно володіти специфікою образів і зв'язаних з ними програм діяльності тих типів культур, між якими ведеться комунікація.

Саме поняття взаємодії культур має на увазі наявність загальних/приватних елементів, і розбіжностей/збігів, що дозволяє відрізнити одну лінгвокультурну спільність від іншої. Будь-який перекладач, працюючи з офіційним текстом, повинен враховувати вимогу узусу – мовні звички носіїв мови передачі тексту, не порушуючи звичне сприйняття офіційного документа. Розбіжності лінгвоетнічного характеру між носіями іноземної мови і мови передачі тексту можуть носити як культурно-історичний, так і актуально-подвійний характер [66, с. 183].

Найбільш повне спілкування між різномовними комунікантами здійснюється шляхом створення мови передачі тексту, комунікативно рівноцінного іншомовному оригіналові, тобто, шляхом його перекладу. Найбільша проблема при перекладі ділової документації – неможливість в деяких випадках знайти точний, адекватний переклад з однієї мови на іншу. Це ускладнює роботу перекладача, створює певні перешкоди у використанні іншомовного документу [39, с. 13].

Різні види перекладацької діяльності в неоднаковому ступені зберігають близькість до перекладу і, відповідно, відтворюють оригінал з більшою або меншою повнотою. Оскільки досягнення ідеального перекладу є не зовсім можливим, то перекладачеві доводиться йти на різного роду компроміси.

«Ступінь реального наближення двомовної комунікації з перекладом до комунікації одномовної, природно, залежить від майстерності

перекладача, але також і від ряду об'єктивних обставин. До таких, в останню чергу, відносять властивості тексту, що перекладається, і спосіб виконання перекладу» [39, с. 17]. Наприклад, юридичний документ є особливим перекладом, де мова повинна забезпечувати реалізацію суспільного призначення і відповідності до правового узусу.

Здійснюючи переклад ділової документації, перекладач навмисно відступає від структурної і смислової відповідності між двома сторонами комунікації на користь їх рівноцінності в плані дії. Не дивлячись на наявні суперечності в поглядах учених-лінгвістів, більшість науковців погоджуються в тому, що будь-який текст має свої лексичні, логічні і граматичні основи, певним чином організовані з метою передачі інформації.

Отже, можна зробити висновок, що «способи перекладу офіційних документів можуть варіюватись і комбінуватись» [65, с. 109], в залежності від присутності в тексті мови перекладу спеціалізованої термінології, лінгвокультурологічних особливостей іншомовного тексту і т.д. Також слід пам'ятати, що існує безліч ділової документації, яка призначена для людей, які можуть не зрозуміти ту чи іншу термінологію і лексику, тому таким чином, в процесі перекладу слід пам'ятати про етнокультурні відмінності систем порівнюваних країн, намагаючись зберегти семантико-структурну близькість перекладу та оригіналу.

1.4 Перекладацькі трансформації при перекладі китайських офіційно-ділових угод

Переклад – це складне явище, у дослідженні якого в центрі уваги виявляються соціальні, психолінгвістичні, психологічні та культурні аспекти, він – невід'ємна частина людської цивілізації, в якій існують різні етноси та культури. Протягом своєї багатовікової історії переклад відігравав одну з найважливіших соціальних ролей, здійснюючи міжмовні контакти не тільки між різними народами, але й між різними культурами та літературами. З другої половини ХХ століття переклад відіграє велику роль

у встановленні науково-технічних і комерційних зв'язків. У даний час переклад має статус окремої науки з чітко вираженим предметом, об'єктом дослідження і, відповідно, своєю термінологічною системою і являє собою серйозну наукову дисципліну, яка здатна пояснити й описати основні положення перекладацької діяльності [22, с. 13].

Основною метою перекладу є досягнення адекватності. Адекватний переклад або, як його ще називають, еквівалентний переклад - це переклад, який виконується на рівні, який необхідний і достатній для передачі незмінного плану змісту за умови дотримання відповідного плану вираження, тобто мовних стандартів. [63, с.120].

Деякі лінгвісти розрізняють поняття «адекватність» і «еквівалентність» перекладу. Наприклад, В. Н. Комісарів розглядає «еквівалентний переклад» і «адекватний переклад» як різні поняття, хоча дуже тісно пов'язані між собою. Поняття «адекватний переклад», на його думку, має більш широке значення і використовується як синонім «хорошого» перекладу, тобто перекладу, який забезпечує необхідну повноту міжмовної комунікації в певних умовах. Під терміном «еквівалентність» розуміється В. Н. Комісаровим як смислова спільність порівнюваних одна до однієї одиниць мови і мовлення [49, с.25-27].

За визначенням А.В. Федорова, адекватність – це «вичерпна передача смислового змісту оригіналу і повна функціонально-стилістична відповідність йому» [64, с.79].

В процесі перекладу початковими є одиниці тексту оригіналу, а кінцевими - одиниці тексту перекладу. Таким чином, ми маємо справу як з текстами на початковій мові і на мові перекладу, так і з процесом перетворення тексту оригіналу в текст перекладу. Але і такий підхід виявився недостатнім. «Перекладацька діяльність по визначенню носить

посередницький характер, оскільки її мета полягає в тому, щоб зробити доступним для читачів перекладу повідомлення, зроблене автором оригіналу на іншій мові.» [34, с. 40] . Іншими словами, завдяки перекладу забезпечується можливість спілкування між людьми, що говорять різними мовами, можливість міжмовної комунікації.

Для створення повноцінного перекладу перекладач повинен брати до уваги характерні особливості автора повідомлення (джерела інформації) і тих одержувачів (реципієнтів) інформації, для яких призначалось це повідомлення, їх знання і досвід, відбивану в повідомленні реальність, характер і особливості сприйняття людей, яким адресується переклад, і усі інші аспекти міжмовної комунікації, що впливають на хід і результат перекладацького процесу. Саме для цього при перекладі використовуються перекладацькі трансформації [33, с. 40-41].

Отже, основне завдання перекладача при досягненні адекватності – вміло здійснити різні перекладацькі трансформації, для того, щоб текст перекладу як можна більш точно передав всю інформацію, закладену в тексті оригіналу, при дотриманні відповідних норм мови перекладу.

Існує багато визначень поняттю «перекладацькі трансформації», запропоновані Л.С.Бархударовим, В.Н.Комісаровим, Л.К.Латишевим, Р.К. Миньяр-Белоручевом, Я.Й.Рецкером, А.Д.Швейцером, В.Г.Гаком та іншими.

Так, Р.К. Миньяр-Белоручев дав своє визначення: «трансформація – основа більшості прийомів перекладу. Полягає в зміні формальних (лексичні або граматичні трансформації) або семантичних (семантичні трансформації) компонентів вихідного тексту при збереженні інформації, призначеної для передачі. [45, с. 184].

Швейцер А.Д.: «Перекладацькі трансформації – це міжмовні операції переосмислення змісту» [66, с. 118].

Я.І. Рецкер визначає трансформації як «прийоми логічного мислення, за допомогою яких ми розкриваємо значення мови оригіналу в контексті і знаходимо йому відповідник у мові перекладу, яка не збігається зі словниковим» [53, с.138].

В цілому, виходячи з визначень, робимо висновок, що перекладацькі трансформації – це міжмовні перетворення, зміна елементів вихідного тексту, перефразування з метою досягнення перекладацького еквіваленту.

В даний час існує безліч класифікацій перекладацьких трансформацій запропонованих різними авторами. Розглянемо деякі з них.

Л.К. Латишев у своїх роботах дає класифікацію перекладацьких трансформацій за характером відхилення від міжмовних відповідностей, в якій всі трансформації підрозділяються на [40, с. 78]:

- Морфологічні – заміна однієї категоріальної форми іншою або декількома;
- Синтаксичні – зміна синтаксичної функції слів і словосполучень;
- Стилiстичні – зміна стилістичного забарвлення відрізка тексту;
- Семантичні – зміна не тільки форми вираження змісту, а й самого змісту, а саме, тих ознак, за допомогою яких описана ситуація;
- Змішані – лексико-семантичні та синтаксично-морфологічні.

Швейцер А. Д. запропонував свій поділ перекладацьких трансформацій на 4 групи [67, с.113]:

- Трансформації на компонентному рівні семантичної валентності мають на увазі застосування різного роду заміни. Наприклад, заміна морфологічних засобів лексичними, іншими морфологічними, синтаксичними або фразеологічними та ін..

- Трансформації на прагматичному рівні полягають в таких прийомах: перекладацькі компенсації, заміна одних стилістичних засобів іншими, заміна реалій на аналогічні.

- Трансформації на референтному рівні – це конкретизація (або гіпонімічна трансформація), генералізація (гіперонімічна трансформація), заміна реалій (інтергіпонімічна трансформація), а також переклад за допомогою ре метафоризації (заміна однієї метафори іншою), де метафоризації (заміна метафори її антиподом - не метафорою).

- Трансформації на стилістичному рівні – компресія і розширення. Компресія має на увазі еліipsis, семантичне стягнення, вилучення зайвих елементів і лексичне згортання.

Концепція В.Н. Комісарова зводиться до таких видів трансформацій, як лексична і граматична, а також комплексна. Говорячи про лексичні трансформації, він називає транслітерацію, перекладацьке транскрибування, калькування, деякі лексико-семантичні заміни. Наприклад, модуляцію, конкретизацію і генералізацію. В якості граматичних трансформацій виступають дослівний переклад (або синтаксичне уподібнення), граматичні заміни (заміни членів речення, форм слова, частин мови) і членування речень. Комплексні трансформації також можна назвати лексико-граматичними. Сюди належать експлікація (описовий переклад), антонімічний переклад і компенсація [33, с. 112].

Я. Й. Рецкер запропонував розрізняти 3 способи перекладу [53, с. 13-27]:

- *віднайдення еквівалента* – коли в мові перекладу знаходимо рівнозначні відповідники одиницям мови оригіналу, які не залежать від контексту (найчастіше –терміни).

- *віднайдення аналога* – коли багатозначній одиниці в одній мові знаходимо декілька різних одиниць в іншій. Аналоги, на відміну від еквівалентів, визначаються контекстом.

- *адекватна заміна* – коли словарних та фразових відповідників не знаходимої тому вдаємося до змін (трансформацій) на рівні форми, які, втім, дозволяють передати зміст оригінала.

Останній пункт класифікації виявився найменш регламентованим і тому найбільш провокативним, тож інші дослідники продовжували спроби впорядкування можливих випадків адекватних замін і, таким чином, деталізували концепцію Я. Й. Рецкера. В українському перекладознавстві питання трансформацій вивчає професор І. В. Гарник. Він пропонує виділяти 4 типи трансформацій [10]:

Система трансформацій в українському перекладознавстві

№	Лексичні Трансформації	Граматичні трансформації	Лексико- граматичні Трансформації	Лексико- семантичні трансформації
1	Конкретизація	заміна частин мови	функціональні заміни	Логічний розвиток значень
2	Генералізація	заміна членів речення	антонімічний переклад	Метонімічні зрушення
3	Зміщення	заміна типу речення		Метафоричні зрушення
4	Додавання	синтаксичні перестановки		Цілісне перетворення
5	Вилучення	членування речень		Компенсація втрат
6		об'єднання речень		

У китайському перекладознавстві також проводилися дослідження особливостей перекодування інформації з однієї мови на іншу, і сформувалася своя система способів перекладу. Представимо її в таблиці [30, с. 44]:

Система трансформацій в українському перекладознавстві

№	词法翻译	句法翻译	辞格与翻译
1	对等译法 еквівалентний переклад	换序译法 синтаксичні перестановки	直译法 еквівалентний переклад
2	具体译法 Конкретизація	断句译法 членування речень	意译法 адекватний переклад

3	抽象译法 Абстрактизація	转句译法 логічний розвиток значень	弥补法 компенсація втрат
4	增词译法 додавання слів	合句译法 об'єднання речень	
5	省词译法 вилучення слів	缩句译法 скорочення речень	
6	合词译法 об'єднання слів	转态译法 заміна типу речення	
7	转性译法 заміна частин мови	正反译法 антонімічний переклад	
8	换形译法 заміна форми		
9	褒贬译法 Переклад експресивного забарвлення		

Як бачимо, дві системи не в усьому співпадають, але й не кардинально різняться. Найперше, звернемо увагу на спільний для обох систем недолік – непослідовність у формулюванні родових понять класифікації, якими виступають назви родів трансформацій.

Так, в обох класифікаціях виділяються *лексичні* й *граматичні* трансформації відповідно до двох різних рівнів мовлення (слово й речення), на яких ці трансформації відбуваються. Однак, в обох класифікаціях не береться до уваги наступний за словом і реченням рівень *дискурсу*, тому трансформації, які відбуваються на цьому рівні визначаються непослідовно – або як міжрівневі (лексико-граматичні та лексико-семантичні в українській системі), або як виділені не відносно рівня, а відносно способу мовлення (“стилістика й переклад” у китайській системі) [30, с. 45].

На нашу думку, створюючи систему трансформацій, доцільно обрати підставою для виділення родових понять саме рівні мовлення, на яких трансформації відбуваються. Таких рівнів принаймні три – слово, речення, дискурс. Виділені як в українській, так і в китайській системах видові поняття (власне, назви трансформацій) цілком природно можуть бути розподілені між цими трьома родовими – лексичними, граматичними та дискурсивними трансформаціями. У такому разі до дискурсивних слід буде

віднести мет афоричні та метонімічні зрушення, цілісне перетворення й компенсацію втрат.

З іншого боку, у китайській класифікації простежується непослідовність у виділенні власне видових понять – до двох пунктів системи трансформацій включено й еквівалентний переклад, який цілком правомірно, на нашу думку, винести взагалі за межі системи трансформацій як окремий спосіб перекладу. Наявність такого пункту як еквівалентний переклад свідчить про нижчий ступінь узагальненості китайської системи трансформацій порівняно з українською.

Нарешті, перейдемо від аналізу недоліків до пошуку спільного й своєрідного в обох класифікаціях. Відразу ж зауважимо, що своєрідне розуміння окремих понять може спостерігатися навіть за умов спільної назви трансформації й спільного її визначення. Як приклад, можна порівняти визначення в китайській та українській системах трансформації конкретизації – якщо в українській системі під цією трансформацією мається на увазі заміна родового поняття видовим (наприклад, якби ми слово дерево переклали словом 松树 sōngshù), то в китайській – додавання видового поняття до родового (наприклад, коли слово реклама перекладаємо 广告资料 guǎnggào zīliào – де слово 广告 guǎnggào є родовим поняттям, а 资料 zīliào – видовим).

Для створення системи трансформацій у площині “китайська – українська мови” варто поміркувати й визначитися з родовою приналежністю тих трансформацій, які, маючи спільні назви, виявилися в різних розділах двох класифікацій.

Наприклад, антонімічний переклад – в українській класифікації вважається лексико-граматичною трансформацією, а в китайській – суто граматичною; заміна частин мови в українській класифікації вважається належною до рівня речення, а в китайській – до рівня слова; заміна форми, яка, власне, відповідає функціональній заміні, у китайській класифікації

віднесена до лексичних трансформацій, тоді як в українській – до лексико-граматичних тощо.

Варто також звернути увагу й на ті види трансформацій, які цілком відрізняються в обох класифікаціях. Наприклад, метафоричні й метонімічні зрушення української системи не мають відповідників у китайській, однак ми вважаємо, що вони можуть розумітися як частковий випадок адекватного перекладу з китайської системи. А от трансформація об'єднання слів властива лише при перекладі з китайської мови, у якій поширені сполучення із двох двоскладових синонімів (які й об'єднуються при перекладі в одне слово) [30, с. 45-46].

Висновки до розділу 1

Підсумовуючи викладене у розділі 1, можна зробити наступні висновки. Офіційно-діловий стиль – це стиль, який задовольняє потреби суспільства в документальному оформленні різних актів суспільного, державного, економічного, політичного життя, діяльності ділових стосунків між двома державами, а також між членами суспільства в офіційно-діловій сфері їх спілкування.

Ми виокремили головні особливості офіційно-ділового стилю, а саме: послідовність і точність викладу фактів, сурові вимоги до вживання лексики, стандартизація та уніфікація мови, своєрідність синтаксису, високий рівень одноманітності, стандарту форми, сувора регламентація розміщення та будови тексту. Також було розглянуте поняття жанрових особливостей офіційно-ділового стилю, до основних характеристик якого ми зарахували: точність, послідовність і лаконічність викладу фактів, чіткість у висловленні, наявність усталених мовних зворотів, певна стандартизація початків і закінчень документів, термінологія здебільшого нейтральна, вживається в прямому значенні, у текстах часто вживаються словосполучення з дієсловами у формі теперішнього часу зі значенням позачасовості, постійності дії, використання простих поширених речень тощо.

Зокрема ми визначили, що при перекладі тієї чи іншої ділової угоди, перед перекладачем може виникнути низка проблем, пов'язаних із перекладом тексту такого виду документу. Тому, розглядаючи фактори передачі будь-якого тексту в умовах міжкультурної комунікації, важливим є факт урахування основних особливостей мовної культури, типу та механізму соціального кодування рідної та іноземної мов. Головну роль у цьому зв'язку відіграє не тільки володіння соціальними знаннями правових норм, юридичної термінології, але й особистісні якості перекладача, тому що передача будь-якого тексту припускає взаємодію суверенних національних мов, і, відповідно, культурних концептів. Для досягнення

адекватної передачі тексту необхідно володіти специфікою образів і зв'язаних з ними програм діяльності тих типів культур, між якими ведеться комунікація.

Таким чином, при перекладі текстів офіційно-ділового стилю перекладач змушений звертатися до такого поняття, як «перекладацькі трансформації». В цілому, виходячи з визначень різних вчених-лінгвістів, робимо висновок, що перекладацькі трансформації – це міжмовні перетворення, зміна елементів вихідного тексту, перефразування з метою досягнення перекладацького еквіваленту. В даний час існує безліч класифікацій перекладацьких трансформацій запропонованих різними вітчизняними та китайськими вченими, але в нашій роботі ми будемо керуватись виокремленими як в українській, так і в китайській системах видовими поняттями (власне, назви трансформацій) – лексичними, граматичними та лексико-граматичними трансформаціями.

Отже, можна зробити висновок, що способи перекладу офіційних документів можуть варіюватись і комбінуватись, в залежності від присутності в тексті мови перекладу спеціалізованої термінології, лінгвокультурологічних особливостей іншомовного тексту і т.д. Також слід пам'ятати, що існує безліч ділової документації, яка призначена для людей, які можуть не зрозуміти ту чи іншу термінологію і лексику, тому таким чином, в процесі перекладу слід пам'ятати про етнокультурні відмінності систем порівнюваних країн, намагаючись зберегти семантико-структурну близькість перекладу та оригіналу.

Розділ 2. Особливості перекладу китайської офіційно-ділової документації українською мовою

2.1 Роль лексичних трансформацій при перекладі офіційно-ділової документації із китайської мови на українську

Вчені зазначають, що прийом перекладу можна визначити як перекладацьку операцію, спрямовану на вирішення якоїсь проблеми та спрямовану на припущення типізованої однотипності, здійснюваних перекладачем дій [54, с. 54]. Відмінності в системах мов і правилах використання одиниць мови постійно створюють визначення проблеми в процесі перекладу, внаслідок чого перекладач вимушений використовувати прийоми перекладу, що називаються перекладацькими трансформаціями. До таких трансформацій і відносяться лексичні трансформації.

Лексичними трансформаціями називають прийоми логічного мислення, за допомогою яких ми розкриваємо значення іншомовного слова в контексті і знаходимо йому український відповідник. Суть трансформації полягає в заміні лексичної одиниці, що перекладається, словом або словосполученням, яке реалізує сему цієї одиниці мови оригіналу (МО) [32, с. 92]

Лексичні трансформації застосовуються у тому випадку, якщо у вихідному тексті простежується нестандартна мовна одиниця на рівні слова, наприклад, власне ім'я, властиве вихідній мовній культурі і яке відсутнє в мові перекладу; термін у тій чи іншій професійній сфері; слова, що позначають предмети, явища й поняття, характерні для вихідної культури але відсутні або мають іншу структурно-функціональну впорядкованість у мові, на яку перекладається. Розглядаючи лексичні трансформації, необхідно зазначити, що словниковий запас мови є не просто сукупністю слів, а системою, що допускає різноманітні, але не будь-які словосполучення у контексті: окремі елементи словника пов'язані один з одним певними лексичними й стилістичними відносинами. На цю

обставину слід зважати під час перекладу, особливо, коли потрібно робити вибір між кількома варіантами перекладу. Тут варто виділити три найбільш характерні випадки: у мові немає словникової відповідності тому чи іншому слову оригіналу; відповідність є неповною, тобто лише частково покриває значення іноземного слова; різними значеннями багатозначного слова оригіналу відповідають різні слова в мові перекладу [6, с. 22].

Суть перекладу лексичних трансформацій залишається при перекладі незмінною: перекладач шукає не іншомовне позначення слова, а його нову номінацію вихідною мовою, для того, щоб перейти до мови перекладу на формально-знаковому рівні. Такі слова є надзвичайно важливими у перекладі, оскільки, будучи порівняно незалежними від контексту одиницями, надають перекладному тексту різного спрямування, залежно від вибору перекладача [45, с. 49].

Таким чином, під час здійснення перекладу, головним завданням перекладача є досягнення семантичної еквівалентності вихідного тексту та тексту перекладу. Для досягнення цієї мети необхідно використовувати різноманітні перекладацькі перетворення, а на рівні компонентної еквівалентності - трансформації. Причина, що викликає потребу у використанні трансформацій полягає у тому, що кожна мова має свою власну, своєрідну структуру, і це необхідно враховувати під час перекладу. Для того, щоб швидко вибрати правильний варіант перекладу, перекладачеві необхідно знати всі види трансформацій. При цьому особливу увагу необхідно звертати на лексико-граматичні трансформації, тобто на структурні та лексико-семантичні розбіжності між китайською та українською мовами, які вимагають під час перекладу перебудови синтаксичної структури речення або певних лексичних змін .

Переклад є зіставленням двох мовних систем на всіх рівнях. Лінгвістичний рівень перекладу є найнижчим в ієрархії перекладацьких

завдань, тим не менше, він вкрай необхідний для повноцінної передачі змісту тексту оригіналу. Зрозуміло, що перекладачу знадобиться передати не тільки суму смислів, закодованих у реченнях, але й інформацію, що відноситься до культури, традицій, смаків нації, що потребує виходу за суто лінгвістичну мовну систему (вищий рівень перекладу) і називається екстралінгвістичною інформацією, або фоновими знаннями. Але починається переклад з суто лінгвістичного рівня [14, с. 18].

Як відомо, лексико-семантичні системи мов, що контактують при перекладі, суттєво відрізняються за обсягом, мотивацією вживання певних слів та картинами світу, що формують синтагматичні та парадигматичні відносини слів між собою. В процесі перекладу часто стає неможливим використовувати буквальний словарний відповідник, і перекладач вдається до перетворення внутрішньої форми слова чи словосполучення або ж його повної заміни, тобто до перекладацької трансформації. При лексичних перекладацьких трансформаціях відбувається заміна окремих лексичних одиниць мови-джерела такими лексичними одиницями мови перекладу, які не є їх словарними еквівалентами, але саме вони забезпечують адекватне розуміння перекладу.

Так, до лексичних перекладацьких трансформацій належать **транслітерація, калькування, конкретизація, генералізація** [40, с. 78].

Транслітерація – формальне полімерне відтворення вихідної лексичної одиниці за допомогою алфавіту МП. Слід зауважити, що транслітерація використовується у перекладі назв установ, посад, та інших власних назв [35, с. 164]. Наведемо декілька прикладів:

- Транслітерація імен: 安格拉·默克尔 āngēlā mòkè'ěr- Ангела Меркель, 弗拉基米尔·泽连斯基 fúlājīmǐ'ěr zéliánsījī - Владимир Зеленский, 西奥多·罗斯福 xī'àoduō luósīfú - Франклин Делано Рузвельт тощо.

- Транслітерація географічних назв: 哈尔科夫 hā'ěrkēfū – Харків, 科诺托普 kēnuòtuōpǔ Конотоп, 曼彻斯特 mànchèsītè – Манчестер, 丹奈利峰 dānnàilì fēng – гора Денали, 密西西比河 mìxīxībǐhé – річка Місісіпі тощо.
- Транслітерація назв установ: 罗马食卡有限公司 luómǎshíkǎ yǒuxiàn gōngsī – ТОВ «Ромашка».

Калькування – відтворення не звукового, а комбінаторного складу слова або словосполучення, коли складові частини слова (морфеми) або фрази (лексеми) переводяться відповідними елементами мови перекладу [35, с. 167]. Сутність калькування лексичних одиниць текстів ділових документів зводиться до створення нового слова або сталого стандартизованого поєднання слів у мові перекладу, що копіює структуру вихідного стандартизованого виразу. Наведемо приклад:

торгово-промышленная палата (ТПП) — 工商会 gōngshānghuì;

преддипломна практика — 论文答辩前的实习 lùnwén dábiàn qián de shíxí;

керамическая плита — 瓷炉 cí lú ;

портативный компьютер — 手提电脑 shǒutí diànnǎo [60, с. 33].

Конкретизація – це спосіб перекладу, при якому відбувається заміна слова або словосполучення іноземної мови з більш широким предметно-логічним значенням на слово в перекладі з більш вузьким значенням [35, с. 168]. Наприклад: 动向 dòngxiàng – (дослівно: рухатись до) – тенденція; 供求 gōngqiú – (постачати і шукати) – попит і пропозиція.

Генералізація передбачає заміну одиниці мови оригіналу, що має вузьке значення, одиницею на мові перекладу з ширшим значенням, тобто перетворення, зворотне конкретизації [35, с. 170]. Наприклад: 在世界上不太喜欢很说话的政治家。 - У світі не люблять дуже балакучих політиків (досл. політиків, які говорять багато розмов).

Модуляція, або смисловий розвиток – це заміна слова або словосполучення мови перекладу на слово або словосполучення на мові перекладу, значення яких можна вивести логічним шляхом з початкового значення [35, с. 177], наприклад: 点击链接 *dīǎnjī liànjīē* – переходити по силці (словникове значення слова 点击 *dīǎnjī* – клацати).

Таким чином, ми можемо виокремити низку груп лексичних одиниць, які викликають у перекладача найбільші труднощі у процесі перекладу китайських офіційно-ділових документів українською мовою. До них належать: запозичення, лексико-фразеологічні одиниці, аббревіації, реалії тощо. Зараз ми розглянемо кожну з цих груп окремо.

Згідно з визначенням в словнику, реалії - це предмети або явлення матеріальної культури, національні чи етнічні особливості, звичаї, факти, які зазвичай не мають лексичного еквівалента в інших мовах.

Реалії нерозривно пов'язані з культурою певного народу, є загальноживаними для мови даного народу, відсутні в інших мовах, а також часто використовуються в художній літературі і засобах масової інформації. Наприклад, *ципао* - китайське національне жіноче плаття.

Основною характерністю реалії є її колорит. Колорит - це певна тональність тексту, яка закладається мовцем з метою викликати у слухача відповідний настрій, емоції, тон спілкування [58, с. 232]. Саме передача колориту при перекладі виступає головною проблемою при роботі з реаліями. Перекладач повинен вміти розпізнати реалії і зробити їх зрозумілими в культурі мови перекладу. Зважаючи на це, слід виділити наступні способи перекладу реалій [21, с. 23].

1. Транскрипція - це відтворення звучання іноземного слова. Такий вид перекладу часто використовується при перекладі власних назв,

географічних назв тощо. 天安门广场 tiān'ānmén Guǎngchǎng - Площа Тяньаньмень.

2. Транслітерація - це відтворення літерного складу іноземного слова на мові перекладу. Застосування транслітерації при передачі реалій вельми обмежена, про неї можна говорити при перекладі понять, що стосуються, в основному, суспільно-політичного життя та власних назв: 泰山 - tài shān - м Таішань.

3. Калькування (переклад реалії зі збереженням її семантичного змісту): 鸵鸟政策 tuóniǎo zhèngcè – «страусова політика», 丝绸之路 sīchóu zhī lù – «шовковий шлях».

4. Описовий переклад: 张冠李戴 zhāngguānlǐdài – «(букв.: одягнути шапку Чжана на глову Лі) звернутись не за адресою», 行行出状元 háng háng chū zhuànguān – «(букв.: в кожній провесії є Чуаньюани – найвища вчена ступінь у феодальному Китаї, яку отримували після екзаменів в столиці) скрізь є свої умільці».

5. Функціональний аналог: 顾客是黄帝 gùkè shì huángdì – «клієнт завжди правий» (букв.: клієнт – це імператор).

6. Змішаний спосіб:

- Транслітерація та калька: 辛亥革命 xīnhài gémìn – «Сінхханська революція», 吉尼斯世界纪录大全 jínísī shìjìè jìlùdàquán – «книга рекордів Гінеса».

- Транскріпція та описовий переклад: 北齐 běiqí – «династія Північна Ци», 法轮功 fǎlúngōng – «релігійна секта Фалуньгун».

- Калькування та описовий переклад: 三峡 sānxiá – «три ущелини річки Янцзи» [69, с. 79-81].

Таким чином, вирішення питання про вибір прийому при перекладі реалії залежить від завдання, яке стоїть перед перекладачем: зберегти колорит мовної одиниці з можливими збитками для семантики або передати

значення реалії (якщо воно невідоме), втративши при цьому колорит. При цьому важливим є той факт, що при виборі перекладу тої чи іншої реалії необхідно пам'ятати, що не можна замінювати реалії одної країни на реалії іншої.

Протягом останніх десятиріч, дуже посилюється інтерес як зарубіжних, так і вітчизняних вчених до досліджень шляхів виникнення іншомовних запозичень в тій чи іншій мовах. По-перше, такий інтерес викликаний стрімким збільшенням кількості нової термінології, а саме іншомовних запозичень, в лексиці багатьох мов, і в китайській мові зокрема, і по-друге, розвитком та розширенням зовнішньополітичних та зовнішньоекономічних зв'язків Китаю з іншими іноземними країнами. В китайському мовознавстві велика кількість наукових праць та досліджень присвячена вивченню проблеми появи іншомовних запозичень у китайській мові [42, с. 67].

Запозичення - це процес, в результаті якого в мові з'являється і закріплюється певний іншомовний елемент (перш за все, слово або повнозначний морфема). Запозичена лексика відображає факти етнічних контактів, соціальні, економічні та культурні зв'язки між мовними колективами [25, с. 257].

Протягом всієї історії існування, в китайській мові з'являлися різні іншомовні лексичні одиниці. Більшість сучасних запозичень прийшли (і приходять) в китайську мову, перш за все, з англійської мови в їх американському варіанті [31, с. 49]. Ці слова різноманітні за своєю семантикою відносяться до політики, економіки, фінансів, комп'ютерної техніки, комерційної та багатьох інших областей: 写字板 xiězìbǎn - Word Pad (де 写字 xiězì писати ієрогліфи, 板 xiězìbǎn - дошка, плита), 因特网 yīntèwǎng - Інтернет (фонозапис англ. Inter + мережу), 迪斯科 dísīkē - диско (від англ. disco), 奔腾 bēnténg - Пентіум (від англ. Pentium), 酷 kù - крутий

(від англ. cool), 比特 bǐtè - біт (від англ. bit) , 快餐 kuàicān - фаст-фуд (від англ. fast-food: швидкий + їжа), 下载 xiàzài - скачати з Інтернету (від англ. download: 下 xià передає значення down - вниз, load і 载 zài збігаються в значенні «вантажити») та ін. Деякі з них були запозичені для найменування нових понять, тоді як запозичення інших слів говорить лише про гонитву за мовний модою.

У Китаї серед сучасного молодого покоління досить часто в розмовній мові можна зустріти скорочення, а іноді й окремі слова на іноземній мові. Сьогодні це, навіть, можна вважати «модним»: вживати в китайській мові англійські слова просто для різноманітності лексикону або ж заради демонстрації своєї ерудованості. Причиною цього, швидше за все, є «європеїзація» сучасної китайської молоді, викликана проникненням європейської та американської культур через Інтернет і засоби масової інформації. Як приклад цього явища можна привести скорочення звичайних повсякденних фраз, які використовуються для швидкого і зручного набору СМС-повідомлень, а також повідомлень в інтернет-чатах і соціальних мережах [25, с. 7]. Наприклад, дуже часто можна зустріти такі скорочені варіанти англомовних виразів: слово 拜拜 bàibai (від англ. Bye-bye, «до побачення») в молодіжному сленгу витісняє одвічне 再见 zàijiàn [8, с. 3].

Цей процес не є негативним чинником, навпаки, він збагатив мову, зробив її багатшою, виразнішою. Проникаючи в китайську мову, іншомовні запозичення підлягали різним трансформаціям згідно внутрішніх законів розвитку мови, змінювали свій початковий фонетичний склад згідно до фонетичної системи китайської мови тощо. Саме тому, деякі запозичення помилково можуть вважатися власними лексичними одиницями китайської мови [62, с. 95] .

Існує дві причини виникнення іншомовних запозичень в китайській мові. Перша – потреба у формуванні нових значень. Друга – необхідність у оновленні лексичної системи, заміни старих лексичних одиниць на більш сучасні та виразніші. Також слід звернути увагу на тенденцію використання різних іноземних слів у різних мовах, і саме така мода на все іноземне не могла пройти повз і КНР.

На сучасному етапі розвитку китайської мови хоча і спостерігається тенденція до збільшення іншомовних запозичень, але їх кількість не настільки велика, як, приміром, у багатьох європейських мовах. Це обумовлено низкою причин зовнішнього характеру, а саме ізоляваність Китаю від навколишнього світу протягом тривалого часу, що зумовила малу кількість міжмовних контактів китайської мови, так і внутрішньомовні причини, про які йтиметься далі [62, с. 95-96].

Також існують різні погляди щодо класифікації іншомовних запозичень в китайській мові. Так, відомий російський дослідник китайської мови В.І. Горєлов запропонував свою класифікацію іншомовних лексичних одиниць за способом їх запозичення і поділив її на п'ять різновидів: фонетичні, семантичні, фонетико-семантичні, повторні запозичення та аббревіація [11, с. 126].

Малочисельною групою запозичень в китайській мові є **фонетичні запозичення**. Фонетичні запозичення представляють собою відтворення зовнішньої форми звукової оболонки іноземного слова. Ступінь звукового освоєння, фонетичної адаптації може бути різним: повної, неповної або лише часткової. Зазначимо кілька фонетичних запозичень, які прийшли в китайську мову: 苏维埃 sūwéi'āi рада, радянський; 喀秋莎 kāqiūshā катюша (гвардійський міномет); 雷达 léidá радар; 托拉斯 tuōlāsī трест; 木乃伊 mùnǎiyī мумія; 阿米巴 āmībā амеба; 凡士林 fánshìlín вазелін; 赛璐玢 sàilùfēn целофан; 苏达 sūdá сода та інші [19, с. 143].

Говорячи про фонетичні запозичення, слід розглянути також і той випадок, коли ієрогліфи, представляючи собою фонетичний запис іноземного слова, разом з тим передають також його смислове значення. Тут семантика як би накладається на звукову форму слова. У китайській мові існує невелика кількість слів цього типу. Наприклад: 模特儿 mǒtèr модель (зразок + особливий + суфікс), 引得 yǐnde індекс (витягати + отримувати), 绷带 bēngdài (англ. Bandage) бинт (затягувати + стрічка) [50, с. 2].

Головною проблемою, що відноситься до фонетичного запозичення, є велика різниця між фонематичним складом англійської та китайської мов (фонематичний інвентар двох мов може бути пов'язаний). Це означає, що певні фонемі і склади, які можуть використовуватися в англійській, не можуть використовуватися в китайській, і тому повинні пройти фонологічну адаптацію, щоб влитися в китайську звукову систему [37, с.472].

Наступна проблема з фонетичним запозиченням пов'язана з різницею письмових систем. Англійська - це алфавітна мова, побудована на фонемах, а путунхуа - це логографічна мова, де кожен знак - це морфема, представлена ієрогліфом.

До фонетичному запозичення відноситься нульовий переклад. Комісаров визначає цей термін як відмова від передачі значення граматичної одиниці внаслідок його надмірності [34, с.148].

Нульовий переклад (原文 移植 法 yuánwényízhífǎ) відноситься до появи алфавітних букв в путунхуа. Є два види нульового запозичення - побуквене (字母 词 zìmǔcí) і комбіноване з морфемами китайської мови [31, с. 78].

Навідміну від фонетичних запозичень, **семантичні запозичення** є більш чисельними в китайській мові. Такий вид запозичення ще прийнято називати кальками, які виникають в результаті перекладу іншомовних одиниць китайською мовою. За своїм походженням кальки поділяються на власні слова китайської мови та запозичені іншомовні лексичні одиниці (запозичується тільки їх смислова сторона).

Семантичні запозичення утворюються з китайських лексичних елементів. Вони легко входять у систему мови й вільно в ній функціонують. Найчастіше, семантичні запозичення за своєю структурою є складними словами та поділяються на структурні та етимологічні. Структурні кальки запозичили зовнішню форму або образ іншомовного слова і дають прямий переклад його структурних елементів. Наприклад: 马力 mǎlì – кінь + сила = кінська сила; 动产 dòngchǎn – рухоме + майно = рухоме майно. В етимологічних кальках розкривається смисловий зміст іншомовного слова. Воно піддається етимологізації за допомогою пояснювального перекладу. У китайській мові найбільш широко застосовується саме цей спосіб калькування. Наприклад: 望远镜 wàngyuǎnjìng – бінокль (дослівно – лінза щоб дивитися у далечінь); 自来水 zìláishuǐ – водопровід (дослівно – вода, що приходить сама) тощо [62, с. 96-97].

При **фонетико-семантичному запозиченні** один з компонентів являє собою семантично значущий лексичний елемент, тоді як інший в більшій чи меншій мірі передає звучання запозиченого слова. Наприклад: 摩托车 mótuōchē мотоцикл (motuo фонозапис - chē візок); 喇嘛教 lǎmājiaò ламаїзм (lama фонозапис - jiaò релігія); 沙文主义 shāwénzhǔyì шовінізм (shawen фонозапис - zhǔyì доктрина); 芭蕾舞 bāleiwǔ балет (balei фонозапис - wǔ танець) і так далі [19, с. 148].

Особливим видом запозичень є слова японського походження (японізми), які були записані китайськими ієрогліфами, оскільки вони за своїми зовнішніми ознаками нічим не відрізняються від одвічно китайських

слів. В цих словах змінюється фонетична оболонка, наприклад, 场合 chǎnghé – ситуація; 手续 shǒuxù – формальності тощо. Крім японізмів, у китайській мові зустрічаються слова, що прийшли з японської мови, але в самій японській мові також є іншомовними запозиченнями. У даному випадку має місце повторна асиміляція іншомовної лексики, тому подібні лексичні одиниці можна назвати вторинними запозиченнями [62, с. 97].

Наступна група – це лексико-фразеологічні звороти. Фразеологічні звороти (ФЗ) привертають увагу лінгвістів своєю багатого образністю і глибинним сенсом структурних компонентів. Без розгляду семантичної, а також етимологічним складових фразеологізмів неможливо розшифрувати і зрозуміти їх значення.

За допомогою ФЗ, які не перекладаються дослівно, а сприймаються переосмислено, посилюється естетичний аспект мови. За допомогою ідіом, як за допомогою різних відтінків кольорів, інформаційний аспект мови доповнюється чуттєво-інтуїтивним описом нашого світу, нашого життя. Світ фразеології сучасної китайської мови великий і різноманітний. У китайській мові існує кілька видів фразеологічних одиниць. Найбільш уживаними є чен'юй. Найчастіше чен'юй складаються з чотирьох слів, є семантично єдиним цілим, мають узагальнено переносне значення, носять експресивний характер і є членами речення [49, с. 352-353].

При перекладі фразеологізмів існує кілька основних правил, яких дотримуються перекладачі. По-перше, оптимальним перекладацьким рішенням є пошук ідентичної фразеологічної одиниці, у якій збігається як образне, так і переносне значення. Даний вид перекладу вважається одним з найпростіших, однак таке спосіб перекладу є обмеженим, наприклад, 薄弱环节 bóruò huánjié - «Слабка ланка». По-друге, при перекладі може бути виявлений такий феномен як зміна способу при збереженні переносного значення, так званий прийом функціонального аналога, наприклад, 枪林弹雨 qiānglín dànuyǔ - «Запеклий бій» (досл. - Ліс рушниць і злива куль). По-

третє, переклад чен'юй може бути досягнутий за рахунок надання образності фразеологізму мовою перекладу при відсутності образності мовою оригіналу, наприклад, 得不偿失 dé bù cháng shī - «Шкурка вичинки не варта», «Гра не варта свічок» (досл. - Отримане не компенсує втраченого). По-четверте, при відсутності аналога чен'юй в російській мові перекладачі вдаються до так званого описового перекладу. Найчастіше, щоб зрозуміти сенс фразеологізму, необхідно знати історію його походження, наприклад, дослівний період чен'юй - 杞人忧天 qǐ rén yōu tiān «Люди князівства Ці боялися, що небо провалиться». Даний чен'юй через брак в українській мові аналога перекладається описовим зворотом, висловлюючи порожні страхи і необґрунтоване занепокоєння. По-п'яте, переклад парних утворень може бути здійснений за типом чен'юй простими словами або словосполученнями, але не фразеологізмом. Наприклад, 翻天覆地 fāntiān fùdì - «Приголомшливий» (досл. - Перевернути небо і землю). При перекладі чен'юй необхідно брати до уваги контекст, в якому вони використовуються. У словниках як правило наводиться кілька еквівалентних варіантів, основне завдання перекладача ж полягає в тому, щоб підібрати відповідне значення для даного контексту. Наприклад, розглянемо вживання та переклад чен'юй 置若罔闻 zhìruòwǎngwén (закривати на щось очі, пропускати щось повз вух) в різних контекстах. 1. 任何侵犯别国主权和对别国行武装干涉的行动，中国人民都不能置若罔闻 - Китайський народ **не може залишитися байдужим** до яких би то не було дій, які порушують суверенні права інших країн або що означає збройне втручання в їх справи. 2. 临时政府对人民的这些切身要求置若罔闻 - Тимчасовий уряд **залишався глухим** до вимог народу. 3. 如果有人对中央得三令五申置若罔闻，硬要以身试法，就只能受到严厉得惩处 - Того, хто свідомо **ігнорує** неодноразові вказівки ЦК, буде діяти всупереч закону, чекає суворе покарання [57, с. 495 - 496]. Як видно з прикладів, ми використали різний переклад цього чен'юй у всіх представлених реченнях,

так як інколи застосування того перекладу, що надане в словнику, може не відповідати конкретній ситуації і трактуватися по іншому. Саме тому, як було згадано вище, перекладач зобов'язаний методом підбору, знайти відповідне значення тому чи іншому контексту, де вживається чен'юй.

У сфері ділової комунікації існує такий клас фразеологізмів, як афоризми. Афоризми мають довгу історію, походять з пам'яток давньої літератури, проте в даний час знаходять своє застосування як в письмовій, так і в розмовній мові. Розглядаючи структуру будь-якого афоризму, можна зробити висновок про те, що компоненти фразеологізму, що збереглися у своєму первісному вигляді, зберігають архаїчну структуру і повинні бути перекладені з опорою на коментарі китайських тлумачних словників. Переклад афоризмів часто дослівний. Державний і військовий діяч КНР, заступник прем'єра Держради КНР і міністра оборони КНР Пен Дехуай (翦德怀 pèn dé huái) виголосив такий афоризм: «时胜负在于力,千古胜负在于理» «Один раз можна перемогти і силою, але щоб завжди перемагати, потрібен розум». Даний афоризм є відносно новим і не має під собою історичної підоснови.

У той час, як афоризм 敢想敢干 gǎn xiǎng gǎn gàn - «Сміливо думай, сміливо дій!» - відноситься до одного з періодів історії Китаю, так званого періоду Великого стрибка 1958-60 рр. На той момент часу голова правління Мао Цзедун намагався надихнути селян на формування комун і зростання продуктивності до нечуваних висот. Гуанюн'юй - стійкі трискладові словосполучення, що володіють цілісністю і єдністю, побудовані за схемою «дієслово-об'єкт», наприклад: 打埋伏 dǎ mái fu - тримати що-небудь в секреті. Відносно мала кількість гуанюн'юй побудовано за атрибутивною структурою, наприклад: 伸手派 shēnshǒu pài - «Прихильники жебрацтва від держави» (любителі ходити з простягнутою рукою), 黄粱梦 huángliáng mèng - «нездійсненою мрією, райдужні очікування» (досл. - Чумиза після сну) [57, с. 496].

Метафоричність, головним чином, закладена в одиницях фразеологічного фонду китайської мови. Фразеологія китайської мови характеризується не тільки «сухими» клішованими словосполученнями, а й яскравими крилатими виразами, що закріплюються за певним політичним діячем, лексичними одиницями, службовцями засобом політичної боротьби. Одним з таких проявів багатства мови, в тому числі і в сфері ділової комунікації, є наявність в ній прислів'їв і приказок. Наприклад, у промові дані фразеологічні одиниці не тільки підсилюють виразність сказаного, надають унікальність, роблять зміст більш глибоким, а й допомагають завоювати прихильність слухача, знайти відгук у її серці.

При перекладі прислів'їв і приказок використовуються аналогічні прийоми, як і при перекладі чен'юй. Дослівний переклад приказок не вимагає зайвого занурення в історію для їх тлумачення, наприклад, 一举两得 yī jǔ liǎng dé «Одним зусиллям досягти дві мети» (Один раз підняти, два рази отримати - досл.). При перекладі на російську мову можна помітити, що китайське прислів'я 一举两得 yī jǔ liǎng dé за змістом близька до української «Одним пострілом убити двох зайців», яка теж має право бути перекладеною таким чином з мови оригіналу. Однак форми вираження і історії виникнення різні. У той же час в семантичному аспекті російське прислів'я перегукується з іншою китайською приказкою 坐山观虎斗 zuò shān guān hǔ dòu «Стежити з гори за боротьбою двох тигрів». Загальний елемент сенсу цих трьох прислів'їв - отримати вигоду з протистояння інших. Скористатися дослівним перекладом або застосувати описовий в даному випадку - рішення самого перекладача.

Однак деякі прислів'я і приказки в китайській культурі можуть бути не зрозумілі представнику української культури, тому при здійсненні переказу необхідно вдаватися до описового методу, опускаючи дослівний переклад приказок, наприклад: 蜀犬吠日 shǔ quǎn fèi rì «В силу свого невігластва дивуватися чомусь природньому» (досл. Собаки в Сичуані

гавкають на сонце). Перекладена дослівно приказка для українця представлятиме велику складність для розуміння. Тому використаний описовий прийом якнайкраще відображає зміст цього виразу [57, с. 498].

Слід мати на увазі, що, як і при перекладі чен'юй, прислів'я і приказки також потрібно перекладати з урахуванням контексту і знання походження.

Отже, лексичні перекладацькі трансформації просто необхідні, тому що обсяг значень лексичних одиниць мови-джерела і мови-перекладу рідко співпадає у всьому об'ємі значень. Вміння замінити слово синонімічним елементом важливе як у мові, на яку перекладається, так і в рідній мові.

2.2 Граматичні трансформації у процесі перекладу офіційно-ділової документації із китайської мови на українську

Синтаксис – ключова категорія для китайської мови. Частиномовна приналежність у конкретному контексті розпізнається виключно за синтаксичною позицією. Будь-яке «первинне» значення втрачає сенс, якщо синтаксис диктує протилежне. Китайський граматист Ван Лі використав теорію про три ранги слова, перейняту в датського дослідника Отто Есперсона. Він уважав, що поняття частини мови можна розглядати на прикладі окремого слова, поза контекстом, а в синтаксичному середовищі виявляється лише ранг. Отже, можна говорити про верховенство синтаксису китайської мови над морфологією. Часто саме через синтаксис виявляються культурні та психологічні домінанти носіїв окремої мови [72, с. 15] . Важливо сказати про те, що верховенство синтаксису над морфологією розглянуто також у праці Лі Цзінсі, Гао Мінкай у своїй праці «Теорія граматики китайської мови / 汉语语法论» обстоює таку саму позицію. Отже, можливий перехід слова з однієї частини мови в іншу, опираючись лише на його синтаксичній позиції в реченні. [15, с. 55]

Для китайських слів характерні «маршрути переходу», якими вони можуть переміщатися з однієї частини мови в іншу. Лише позиція, яку слово

може чи не може займати, і визначає його частиномовну приналежність [38, с. 168–169].

Ще однією характерною особливістю синтаксису китайської мови є дотримання чіткого порядку слів. Як зазначає В. Солнцев, порядок слів у китайській мові є формальним засобом установаження синтаксичних зв'язків та індикатором граматичної ролі слова як члена речення чи словосполучення. Отже, порядок слів у китайській мові є засобом пов'язування слів у більшій єдності – речення та словосполучення [59, с. 3].

Проблеми перекладу та перекладацьких трансформацій розглядали у своїх роботах такі вітчизняні вчені, як: Л. Бархударов, Є. Бреус, В. Комісаров та ін. Л. Бархударов виступає за вивчення перекладу як процесу і зазначає, що термін «перетворення» (або «трансформація») уживається тоді, коли йдеться про певне відношення між двома мовними одиницями, з яких одна є результатною, а інша створюється на основі першої [6, с. 6].

Л. Бархударов розрізняє такі види граматичних трансформацій: перестановки, заміни, додавання, опущення, які на практиці «у чистому вигляді» трапляються рідко, зазвичай вони поєднуються один з одним, набувають характеру складних, комплексних трансформацій. Варто зазначити, що дослідник наголошує на тому, що заміни та перестановки лежать в основі синтаксичних трансформацій. Заміни – це спосіб перекладу, за якого граматична одиниця в оригіналі перетворюється на одиницю перекладу з іншим граматичним значенням. Перестановка – зміна розташування (порядок) мовних елементів у тексті перекладу порівняно з текстом оригіналу. Такими елементами є слова, словосполучення, головні і підрядні речення, а також цілі речення. Синтаксичні, як і лексичні, трансформації нерідко передбачають унесення додаткових слів чи, навпаки, опущення яких-небудь елементів. Тому опущення і доповнення часто сполучаються з іншими видами синтаксичних трансформацій, найчастіше із заміною частин мови. Варто зауважити, що для площини «українська – китайська мови» чіткої системи трансформацій поки не розроблено, проте як

в українському, так і в китайському перекладознавстві існують системи трансформацій, зорієнтовані на переклад із цих мов українською та навпаки [30, с. 43]. За системою І. Гарника [16, с. 50–51] виділяють такі синтаксичні трансформації:

- *заміна частин мови* (наприклад, іменник у китайській мові замінюється прикметником в українській мові тощо);
- *заміна членів речення* (найчастіше відбувається як результат заміни частин мови);
- *заміна типу речення* (складне замінюється на просте, головне стає підрядним і навпаки, складносурядне може ставати складнопідрядним тощо);
- *синтаксичні перестановки* (заміна порядку мовних одиниць: слів, членів речення, частин речення, самих речень).
- *членування речень* (поділ структури оригінального речення на дві чи більше предикативні структури в тексті перекладу);
- *об'єднання речень* (утворення однескладного речення із двох чи більше простих).

Грамматика китайської мови пропонує такі типи речень: просте (单句 dānjù) та складне (复句 fùjù). Прості речення поділяються на суб'єктно-предикативні (主谓句 zhǔwèijù) та несуб'єктно-предикативні (非主谓句 fēi zhǔwèijù), де серед перших виділяють сім специфічно китайських підвидів, як-от речення із прийменником 把 (把字句 bǎzìjù), речення із прийменником 被 (被字句 bèizìjù), речення з дієсловом-зв'язкою 是 (是字句 shì zìjù), речення з подвійним навантаженням на додаток (兼语句 jiānyǔjù), речення з послідовними дієсловами (连动句 liándòngjù), речення існування / наявності (存现句 cúnxiànjù), речення із двома додатками (双宾句 shuāng bīn jù) [71, с. 18].

Синтаксичні перекладацькі трансформації найбільше представлені на матеріалі простого речення і мають свої особливості. Так, наприклад, під час перекладу 把字句 bǎzìjù українською мовою застосовуються перестановки та

заміни, речення типу 被子句 bèizǐjù перекладаються українською часто заміною стану дієслова тощо. Синтаксично вивіреним переклад складних сурядних і підрядних речень із китайської мови має ґрунтуватися, серед іншого, і на специфіці типу мислення носіїв конкретних мов, адже думка – це основа процесу перекладу. Лише усвідомивши особливості вираження думки представників різних націй, можна підкреслити їхню оригінальність у перекладі [71, с. 18-19].

Отже, як вже було сказано вище, існують такі види граматичних трансформацій: **перестановки, заміни, додавання та опущення**. Роглянемо детально кожен із трансформацій.

Перша граматична трансформація – **заміна**.

Особливості контексту іноді змушують перекладача відмовитися в перекладі від застосування навіть варіантного відповідності, не кажучи вже про еквівалентному відповідно. В такому випадку перекладач підшукує варіант перекладу, відповідний для даного конкретного випадку. Такий варіант перекладу називається контекстуальною заміною.

Існує три основні причини використання заміни частин мови. Першою причиною є експресивно - стилістичні причини: 1) простота, точність, стислість або витонченість передачі думки оригіналу китайською мовою (конкретні вимоги включають: доступність для розуміння; підбір слів, що передають саме ті думки, які хотіли висловити; відсутність в реченні зайвих слів; відсутність незрозумілих фраз, вигадливих слів і зворотів); 2) підвищення експресії та емоційності; 3) вираз певної функціонально-стилістичної забарвленості.

Здійснення заміни можливо як в межах однієї граматичної категорії, наприклад, іменника, так і однієї категорії в іншу, наприклад, прикметника на прислівник. Наприклад, до першого виду заміни можна віднести родовидову заміну [69, с. 93]:

她年纪不大,舌头像刀一样尖利。

«Їй трохи років, але язик у неї гострий, як бритва»

В даному випадку видове поняття «бритва» в перекладі замінено на родове поняття «ніж». Такий вид заміни зазвичай називають функціональною заміною. Заміна слів, що виражають різні граматичні категорії, зустрічається досить часто [69, с. 92-93]. Наприклад, прикметник може замінюватися на прислівник:

Підписання цієї резолюції викликало величезне обурення військових.

A. 该决议的签署引起了军队很大的愤慨。

(прикметник – прикметник)

B. 该决议的签署引起了军队大愤慨。

(прикметник - прислівник)

Порівняння вищенаведених обох варіантів перекладу показує, що в варіанті В прикметник «величезне» перекладається власною мовою "大" dà, а у варіанті А «величезне» перекладається відповідним китайським прикметником "很大的" hěn dà de. Переклад А можливий з точки зору його смислового змісту. Однак з точки зору стилістики китайського мови варіант А поступається варіанту В. Вибір перекладу В призводить до заміни прикметника «величезне» прислівником "大" dà.

Другою причиною є граматичні відмінності української та китайської мов. Ці розбіжності бувають або повними, або частковими. Повні розбіжності відбуваються в тих випадках, коли в одному з мов відсутня та чи інша граматична категорія, властива іншій мові. Наприклад, у китайській мові відсутні такі граматичні категорії, як категорії відмінка і відміни [70, с. 360].

Частковий збіг спостерігається в тих випадках, коли в обох мовах граматична категорія існує, але збігається ні в всіх своїх значеннях, функціях, формах або конструкціях і т. п. У деяких випадках подібні заміни викликані різним вживанням слів і різними нормами сполучуваності в українській і китайській мовах. Наприклад, в українській та китайській мовах існують іменник і дієслово. Однак, до іменника в українській мові

належить також віддієслівний іменник, який відсутній в китайській мові. Вертикальні відхилення або частковий збіг вимагає заміни частин мови при перекладі [28, с. 53-54]. Наприклад, при перекладі віддієслівний іменник часто замінюється дієсловом. Інший приклад - іменник в українській мові характеризується наявністю категорії відмінка, вираженої парадигмою відмінювання, що складається з шести відмінків. На відміну від української, у іменника в китайській мові відсутня категорія відмінка. Іменники в родовому відмінку в українській мові зазвичай виступають в якості визначення до іншого іменника. Ось приклад такого роду заміни: «людина слова» перекладається "守信的人" shǒuxìn de rén. В цьому випадку іменник в родовому відмінку «слова» замінюється прикметником "守信" shǒuxìn [70, с. 361].

Друга граматична трансформація – **додавання**.

У деяких випадках для того, щоб правильно передати зміст тексту мовою перекладу, у перекладача може виникнути потреба у використанні додаткових слів. Це трапляється як при перекладі з китайської на українську, так і навпаки.

Дуже значні додавання в тексті на МП, по-перше, викликані диференціалом в знаннях автора оригіналу та адресата перекладу. По-друге, структурування тексту перекладу зумовило вираженість в перекладі оригіналу. Експлікуючи в тексті перекладу, перекладач використовує, крім доповнень, ряд інших перетворень: перестановки і різні заміни (порядку слів, частин мови та ін.). Екстралінгвістичні знання перекладача, взяті ним, зокрема, і з тексту, дозволяють вибрати варіант перекладу, найбільш зрозумілий українському читачеві [7, с. 103].

Наведемо декілька прикладів використання даної трансформації при перекладі [60, с. 34]:

Генеральному директору Виробничого об'єднання «Сигнал» -

信号生产联合(公司)总经理

Заступник генерального менеджера зі зв'язків з громадськістю

ПФ «Золотий рубль» -

金卢布投资股份基金公共关系(部)副总经理;

Наступна граматична трансформація – **опущення**.

Цей прийом є протилежним до прийому додавання і може також називатись «компресією». Причини використання цього прийому можуть також бути лінгвістичними і екстралінгвістичними [17, с. 17].

Компресія як засіб перекладу - це особливий вид перетворень, який ґрунтується на іманентних властивостях мовної системи та сприяє приведенню розгорнутих синтаксичних конструкцій до менш складного виду, здатних передавати той же обсяг інформації, що й повні розгорнуті конструкції.

Застосування прийому опущення, в деяких випадках, може бути пов'язане зі спробою і бажанням перекладача прибрати з тексту перекладу зайві елементи оригінального тексту. Наприклад, в китайській мові часто використовуються різні конструкції, подвоєння ієрогліфа та інші, не властиві для української мови, прийоми, які опускаються при перекладі на МП.

Ще однією причиною використання прийому опущення може бути бажання перекладача трохи стиснути текст. Вимушена компресія тексту при перекладі буває необхідна з урахуванням того, що перекладач передбачає подальшу перспективу збільшення обсягу тексту перекладу за рахунок власних доповнень і описів. Таким чином, переклад тексту може супроводжуватися як прийомом лексичних додавань, так і скороченням обсягу тексту шляхом опущення надлишкових елементів відповідно до мовних та стилістичних норм мови перекладу.

Наведемо декілька прикладів прийому опущення.

对贵方热情而友好的接待，我方表示衷心的感谢。

Ми дякуємо Вам за теплий і дружній прийом.

他对革命事业无限忠诚的精神，永远印在我们的心里。

Його безмежна відданість справі революція справила на нас незабутнє враження.

Остання трансформація, яку ми розглянемо – **перестановка**.

Якщо традиції членування речення в МО і в МП різні, то перекладач вдається до прийому перестановки компонентів речення [28, с. 222]. Перестановка – це зміна порядку мовних елементів в тексті перекладу в порівнянні з текстом оригіналу [36, с. 16]. Іноді у зв'язку з особливостями викладу думки на мові оригіналу і мові перекладу складна структура синтаксису може виявитися двозначною при буквальному перекладі або ж занадто велика дистанція між компонентами може порушити логічність передачі думки автора, тому перекладач вдається до перетворення структури, до зміни порядку слів і словосполучень в структурі речення [6, с. 191] або навіть до розбиття складного речення на частини [1, с. 171]. Лінгвіст А.В. Федоров пише, що саме стиль інформативного тексту дає перекладачеві широкі можливості для всіляких граматичних перебудов і синтаксичних перегрупувань [64, с. 250].

Граматичними причинами перестановок може бути не тільки різне розташування елементів конструкцій в двох мовах. Крім того, до причин відноситься різний порядок розташування компонентів атрибутивних сполучень. У деяких випадках і в китайській, і в російській мовах місце означення і означуваного слова відносно один одного може збігатися, і тоді перестановка не потрібна, наприклад:

«Природно-історичний процес» - 自然历史过程 zìrán lìshǐ guòchéng;

«Класово-антагоністичне суспільство» 阶级对立社会 jiējí duìlì shèhuì.

Але найчастіше причиною застосування перестановки є те, що принципи розташування компонентів атрибутивних сполучень в двох мовах різні: в українській мові спочатку ставиться залежне від основного елемента

поняття, а потім елемент, що виражає основне, тоді як в китайській мові цей порядок є зворотним. наприклад:

«Об'єктивність економічних законів» 经济规律的客观性 jīngjì guīlǜ de kèguānxìng;

«Суверенітет країн, що розвиваються над своїми природними ресурсами» 发展中国家对自然资源的主权。

Крім вищевказаного прикладу, коли переводяться складні атрибутивні комплекси, як правило, потрібно перестановка і всередині самого визначення, наприклад:

«Принцип розподілу по праці» 按劳分配的原则。

«Здатність промисловості по використанню цих ресурсів» - 工业对这些资源利用的能力。

На рівні речення ще однією причиною застосування перестановки при перекладі з української мови на китайську є те, що в українському реченні головні члени речення (підмет і присудок, доповнення) зазвичай розташовуються разом, тоді як другорядні члени речення відходять на задній план. У китайському ж реченні при наявності означень до головних членів речення, а також інших другорядних членів найголовніші елементи речення розташовуються далеко один від одного [57, с. 90]. Якщо в українському реченні є поширені другорядні члени речення, то в цьому випадку перебудова структури речення при перекладі стає неминучою, наприклад [7, с. 101]:

«Тероризм створив серйозну загрозу миру та розвитку в світі»

恐怖主义对世界和平发展造成了严重威胁。

«Ми сподіваємося, що обидві сторони розширять сферу співпраці на основі рівноправності і взаємної вигоди, взаємодоповнюючих переваг»

我们希望双方在平等互利,优势互补的基础上,扩大合作领域。

Наведемо ще декілька прикладів використання одного або декількох прийомів перестановки та розберемо їх детальніше.

国际贸易中所用的各种价格术语就是为了解决货物从卖方交付给买方的过程中各种手续费用以及风险的问题。 - В міжнародній торгівлі використовуються різні цінові терміни. Вони покликані вирішити проблеми різних витрат товару та ризиків, пов'язаних з доставкою товару від продавця до покупця.

В цьому прикладі ми використали декілька перестановок. По-перше, ми членували одне речення в МО на два речення в МП. По-друге, при перекладі були переміщенні компоненти атрибутивних субстантивних словосполучень «手续费用以及风险的问题», «卖方交付给买方的过程中各种手续费用以及风险» згідно нормам української мови - «...проблеми різних витрат товару та ризиків...», «...різних витрат товару та ризиків, пов'язаних з доставкою товару від продавця до покупця».

还有一些商品，特别是农副土特产品，由于手产地的自然条件和传统生产技术的影 响较大。 - Також є деякі товари, особливо сільськогосподарська продукція та специфічна продукція місцевого виробництва, які більше впливають на природні умови ручної роботи та традиційні технології виробництва.

В цьому прикладі ми також використали декілька перестановок. Ми здійснили перестановку компонентів атрибутивних субстантивних словосполучень «手产地的自然条件 - shǒu chǎndì de zìrán tiáojiàn», «传统生产技术 - chuántǒng shēngchǎn jìshù».

Отже, перекладач застосовує перекладацькі трансформації аби здійснити перехід від одиниць мови оригіналу до комунікативно рівноцінних одиниць мови перекладу при неможливості використання точних відповідників в умовах того чи іншого контексту.

Висновки до Розділу 2

У другому розділі ми розглянули особливості перекладу китайської офіційно-ділової документації українською мовою та визначили, що переклад офіційної документації може здійснюватися за допомогою перекладацьких трансформацій, а саме лексичних та граматичних. Лексичними трансформаціями прийнято називати прийоми логічного мислення, за допомогою яких ми розкриваємо значення іншомовного слова в контексті і знаходимо йому український відповідник. Суть трансформації полягає в заміні лексичної одиниці, що перекладається, словом або словосполученням, яке реалізує сему цієї одиниці початкової мови. До основних лексичних перекладацьких трансформацій належать транслітерація, калькування, конкретизація, генералізація, модуляція або смисловий розвиток. Також ми визначили, що існує певна група лексичних одиниць, які викликають у перекладача найбільші труднощі у процесі перекладу китайських офіційно-ділових документів українською мовою. До них належать: реалії, запозичення, лексико-фразеологічні одиниці, аббревіації тощо.

Щодо використання граматичних трансформацій, то слід пам'ятати, що синтаксис є ключовою категорією для китайської мови. Частиномовна приналежність у конкретному контексті розпізнається виключно за синтаксичною позицією. Тому, при використанні граматичних трансформацій важливо враховувати особливості синтаксису як мови оригіналу, так і мови перекладу.

Проблеми перекладу та перекладацьких трансформацій розглядали у своїх роботах такі вітчизняні вчені, як: Л. Бархударов, Є. Бреус, В. Комісаров та ін., і китайські вчені, як Ван Лі, Лі Цзінсі і Гао Мінкай та ін.. Кожен з них в своїх роботах надає свою класифікацію граматичним трансформаціям. Наприклад, Л.Бархударов розрізняє такі види граматичних трансформацій:

перестановки, заміни, додавання, опущення. Варто зазначити, що дослідник наголошує на тому, що заміни та перестановки лежать в основі синтаксичних трансформацій. Варто зауважити, що для площини «українська – китайська мови» чіткої системи трансформацій поки не розроблено, проте як в українському, так і в китайському перекладознавстві існують системи трансформацій, зорієнтовані на переклад із цих мов українською та навпаки. Тому, в нашій роботі ми, схиляючись до думки Л. Бархударова, розглянули наступні граматичні перекладацькі трансформації, як перестановки, заміни, додавання та опущення.

Отже, використання лексичних та граматичних перекладацьких трансформацій просто необхідне для досягнення адекватності перекладу, тому що і обсяг значень лексичних одиниць мови-джерела і мови-перекладу, і синтаксис двох мов рідко співпадає у мові оригіналу та мові перекладу.

Розділ 3. Особливості використання лексичних та граматичних трансформацій на матеріалі текстів офіційно-ділового стилю.

В першому та другому розділах нашої роботи ми розглядали основні риси текстів офіційно-ділового стилю та визначали роль перекладацьких трансформацій при їх перекладі з китайської мови на українську.

Протягом нашого дослідження, ми зверталися до таких перекладацьких трансформацій, як лексичні та граматичні. Лексичні трансформації – це трансформації, які здійснюються на рівні слова, тобто лексеми, а граматичні трансформації – здійснюються на рівні словосполучення або речення. Серед лексичних трансформацій ми виділили: транслітерацію, калькування, конкретизацію, генералізацію та модуляцію, а серед граматичних – заміну, додавання, опущення та перестановку.

Кожну з цих перекладацьких трансформацій ми застосували в процесі перекладу текстів для досягнення адекватності перекладу, лексичний склад, а також синтаксис двох мов рідко співпадає у мові оригіналу та мові перекладу.

В цьому розділі ми розглянемо особливості використання лексичних та граматичних трансформацій на матеріалі текстів офіційно-ділового стилю.

Зокрема зазначимо, що загальна кількість опрацьованого матеріалу складає 50 текстів офіційно-ділового стилю, такі як оголошення, наказ, контракт, договір, лист-запит, акти, закони тощо. В кожному з цих текстів ми виділили та охарактеризували лексичні та граматичні трансформації, за допомогою яких ми робили переклад з китайської мови на українську. Загалом, в кожній групі трансформацій ми навели 8-10 прикладів, тобто таку кількість, що дає нам змогу зробити певні висновки щодо аналізованого матеріалу.

Лексичні трансформації

До лексичних трансформацій ми віднесли калькування, модуляцію, транслітерацію, конкретизацію та генералізацію. На матеріалі текстів офіційно-ділового стилю, які ми взяли за основу матеріалу нашого дослідження, розглянемо використання кожної з лексичних трансформацій.

Калькування

Нагадаємо, що такий метод лексичної перекладацької трансформації як калькування використовується при відтворенні комбінаторного складу слова при перекладі коли морфеми або лексеми перекладаються відповідними елементами мови перекладу. Сутність трансформації калькування полягає в створенні нового слова або словосполучення в МП, що копіює саме структуру вихідного стандартизованого виразу, а не його звукову оболонку:

区办事处将逐步对其进行全面整治，主要涉及如下三项内容[76]。

Районне управління буде поступово всебічно її (ситуацію) виправляти, головним чином, включаючи наступні три пункти.

试用期基本工资为元 [81].

Заробітна плата за **випробувальний термін** виплачується в юанях.

一是中国在全球贸易中的作用不断增强[84] .

По-перше, роль Китаю в **всесвітній торгівлі** неухильно зростає.

世界贸易组织、国际货币基金组织和世界银行三大国际组织负责人在当天举行的开幕式上先后发表讲话 [84] .

Керівники **Світової торгівельної організації**, **Міжнародного валютного фонду** і глава **Світового Банку** виступили на церемонії відкриття.

基辅米拉比拉公司欲与我方建立**商务关系**，并推荐您作为他的证明人 [85] .

Київська компанія «Мірабелла» хоче встановити з нами **ділові відносини** і рекомендувала Вас як їх сертифікатора.

世界贸易组织总干事罗伯托·阿泽维多说，上海进博会向世界传递出重要信号 [84] .

Як зазначив Роберто Азеведо, генеральний директор **Світової торгової організації**, Шанхайська імпортна виставка посилає всьому світу важливі сигнали.

源于双方**投资人**对摩拜和美团生态的巨大潜力的信息 [79] .

Це впливає з інформації обох **інвесторів** про великий потенціал Мобайк та Мейтуань.

二是中国增加进口对世界经济具有重要意义 [84] .

По-друге, збільшення країною обсягів імпорту є вкрай важливим для **світової економіки**.

同时将最大程度保护用户和**合作伙伴**的权益 [79] .

У той же час максимізувати захист інтересів користувачів і **партнерів**.

请各位员工听到消防广播疏散通知后，从**消防通道**迅速下楼 [74].

Після того, як почуєте повідомлення про пожежну евакуацію, швидко спустіться по **пожежному виходу** вниз.

首届中国国际进口博览会 5 日正式拉开帷幕 [84] .

5 листопада стартувала перша **Китайська міжнародна імпортна виставка** в Шанхаї.

让我**热烈欢迎**新成员的加入 [79] .

Дозвольте мені висловити свої **найкращі вітання** для людей, які приєдналися до нас.

禁止破坏水利**工程设施**及其附属设施和设备 [75].

Забороняється пошкоджувати водоохоронні **інженерні споруди** і споруди та обладнання, що належать їм.

我很高兴向大家宣布一个具有**战略意义**的好消息 [79].

Я радий повідомити вам одну **стратегічну новину**.

Модуляція

Сутність трансформації модуляції, або, так званої, трансформації смислового розвитку полягає в заміні слова або словосполучення МО на слово або словосполучення на МП, значення яких можна вивести логічним шляхом з початкового значення [35, с. 177]:

输入**欲配对**设备提示的配对密码，然后单击 [连接]继续 [89].

Введіть таємний код згідно інструкції приладу, що очікує підключення, а потім натисніть [Підключити], щоб продовжити.

Слово «**欲配对**» дослівно перекладається як «пристрій, до якого хочете підключитися», але в тексті ми заміняємо його на «прилад, що очікує підключення». В цьому випадку ми використали перехід від причини (бажання підключитися) до наслідку, а саме очікування пристроєм підключення. Для досягнення цієї зміни, ми використали трансформацію модуляції.

一般硬盘和固态硬盘是用于存储和**检索**数字信息的数据存储设备[90].

Жорсткий диск і твердотільний накопичувач є пристроями зберігання даних і використовуються для запису і подальшого **вилучення** інформації в цифровому вигляді.

Слово «检索» згідно перекладу, зазначеному в словнику [91, с. 432], має значення «шукати», «пошук інформації». Але при перекладі воно замінюється на лексичну одиницю ближчу за значенням, але яка не є суміжною по формі виконання дії.

可在选取项目时按住左侧按钮，然后将手指移至想要的位置。最后，再放开左侧按钮即完成拖放作业 [89] .

Можна нажати та утримувати ліву кнопку при виборі об'єкта, а потім перемістити палець в потрібне місце, після чого відпустити ліву кнопку для завершення операції переміщення.

Словникове значення слова «最后» (в кінці кінців [91, с. 1236]) замінюється на контекстуальне згідно ситуації, яка описується. Із словникового значення цього слова випливає, що в реченні йде мова про дію, яка завершує весь процес, але воно також є дією, яка слідує одразу за попередньою, а саме є частиною безперервної процедури перетягування об'єкту за допомогою клавіатури.

找到在任务栏右下角的[SCM]图标，并单击带出系统控制管理器的主窗口，请检查无线网路模式是否打开 [90] .

Знайдіть значок [SCM] в правому нижньому куті панелі завдань и клацніть по ньому, щоб розгорнути головне вікно **System Control Manager**. Перевірте чи включений режим безпроводної мережі.

Дослівно вираз «系统控制管理器» можна перекласти як «диспетчер управління системою». В інструкції, з якої взято речення, мова йде про апаратно-програмний комплекс ноутбука, який дозволяє керувати системою. В даному випадку значок SCM пов'язаний з фірмовою програмою ноутбуків MSI System Control Manager, встановленою в MS Windows 10. Саме для того, щоб вказати на те, що мова йде не про програму з обмеженим функціоналом

з управління ноутбука, а про розроблену програму System Control Manager, ми використали трансформацію модуляції або смислового розвитку.

点击 [开始 / 设置 / 设备], 找到 [蓝牙和其他设备] [90].

Перейдіть в [Пуск / Параметри / Пристрої], потім знайдіть [Bluetooth та інші пристрої] .

Слово «点击» має значення «клацати». В тексті воно означає, що потрібно клацнути по кнопкам Пуск, Параметри і Пристрої. Однак, слід розуміти, що це слово потрібно трактувати як перехід від одного пункту до іншого. Саме тому, ми використали для цього трансформацію смислового розвитку.

Генералізація

Прийом генералізації застосовується в процесі перекладу для заміни лексичної одиниці МО з вузьким значенням на лексичну одиницю МП з ширшим значенням, тобто це перетворення, зворотне конкретизації [35, с. 170] :

新员工必须保证向公司提交的所有**证件材料**均真（证件材料 – документ + матеріал = документ） [81].

Нові працівники повинні гарантувати, що всі **документи**, подані в компанію, є правдивими.

请注意本章基本电脑**示意图**仅供参考[89] .

Будь ласка, зверніть увагу, що **ілюстрації** приведені тільки в якості прикладів.

牛眠埔水库为了加强水库管理，确保水源不受污染和保障**人名群众**生命安全。（人名群众 – народ + маси = люди） [75].

З метою посилення управління водоймищами, водосховище Ніумянпу забезпечує захист джерел води від забруднення та гарантує безпеку життя людей.

Транслітерація

В процесі перекладу, перекладацька трансформація транслітерація застосовується при відтворенні вихідної лексичної одиниці мови оригіналу за допомогою алфавіту мови перекладу. Цей прийом застосовується при перекладі імен, назв компаній, власних назв, географічних назв тощо. Розглянемо декілька прикладів використання цієї лексичної трансформації:

- Транслітерація імен:

我要特别感谢摩拜的创始人胡玮炜、王晓峰、夏一平和他们的团人 [79].

Особливо хочу подякувати засновникам Мобайк **Ху Вейвею, Ван Сяофенгу, Ся Іпіну** та їх групі.

敬爱的布朗先生 [85]

Шановний містер **Браун!**

世界贸易组织总干事罗伯托·阿泽维多说 [84].

Як зазначив нинішній генеральний директор Світової організації торгівлі **Роберто Азеведо**.

莫虎声称其对“周利波这一刑事案件的定性深谙其道” [73].

Мо Ху стверджує, що він добре ознайомлений з кримінальною справою **Чжоу Лібо**.

我在美国聘请的第一任律师**莫虎**昨天发了一个“严重告示” [73].

Мо Ху, перший юрист, якого я найняв у США, вчора опублікував "серйозне повідомлення".

- Транслітерація назв компаній, будівель:

摩拜单车正在成为深受世界各地消费者喜欢的一个新品牌 [79].

Фірма **Мобайк** стає новим брендом, який люблять споживачі у всьому світі.

连云港戎禹新型防水材料有限公司 [88].

ТОВ «Нові гідро ізолюючі матеріали **Жунюй**» у місті **Ляньюньган**.

基辅米拉比拉公司欲与我方建立商务关系 [84].

Київська компанія Мірабелла хоче встановити з нами ділові відносини.

未彻底解决火炼树**明苑**大厦与**红棉**路间地块的脏乱差现象 [76].

Явище забруднення між будівлею **Мінюань** та дорогою **Хунмянь** не було повністю вирішене.

源于双方投资人对**摩拜**和**美团**的巨大潜力的信息 [79].

Це впливає з інформації обох інвесторів про великий потенціал **Мобайк** та **Мейтуань**.

牛眠埔水库为了加强水库管理，确保水源不受污染和保障人名群众生命安全 [75].

З метою посилення управління водоймищами, водосховище **Ніумянпу** забезпечує захист джерел води від забруднення та гарантує безпеку життя людей.

Конкретизація

Приєм конкретизації використовується в процесі перекладу, при якому відбувається заміна слова або словосполучення іноземної мови з більш широким предметно-логічним значенням на слово в перекладі з більш вузьким значенням:

禁止在水库内游泳及一切水上**活动**（活动 – живий + рухатися = діяльність, захід） [75] .

Купання у водоймі та всі водні **заходи** заборонені.

禁止在水库水域内钓鱼、炸鱼、毒鱼、电鱼和**排放**污染物（排放 – позбуватися + ставити = викидати） [75] .

Забороняється ловити, труїти рибу, глушити рибу електричним струмом та **викидати** сміття у водойми.

禁止**损毁**、破坏水利工程设施及其**附属**设施和设备（损毁 – зменшуватись + ломатись = пошкоджувати; 破坏 – ломати + зламаний = знищувати; 附属 – приєднуватись + бути частиною = належати） [75] .

Забороняється **пошкоджувати** або **знищувати** водоохоронні інженерні споруди і споруди та обладнання, що **належать** їм.

禁止在水库及周边范围内倾倒土、石、矿渣、垃圾等**废弃物**（废弃物 – відмовлятися + річ = відходи） [75] .

Забороняється скидати землю, каміння, шлак, сміття та інші **відходи** у водойми та прилеглі території.

禁止其他有碍水利工程安全**运行**的行为（运行 – рухатися + переміщатися = функціонувати; 行为 – переміщатися + діяти = дія） [75] .

Забороняються інші дії, які перешкоджають безпечному функціонуванню проектів по охороні води.

涉及其他法律、法规规定的，由**有关**行政主管部门依法处罚（有关 – мати + вівідноситись = відповідний, відноситись до） [75] .

Що стосуються інших законів та нормативно-правових актів, відповідний адміністративний департамент карає **відповідно до** законів.

Отже, найбільш поширеними прийомами лексичних трансформацій, які ми використовували при повному перекладі текстів, є конкретизація (60%), калькування (15%), транслітерація (10%) і генералізація (5%).

Граматичні трансформації

Шляхом охарактеризування та дослідження різних класифікацій граматичних трансформацій, запропонованими різними вченими, ми визначили, що спільними в класифікаціях є такі граматичні трансформації, як заміна, додавання, опущення та перестановка. Охарактеризуємо кожен із запропонованих трансформацій на матеріалі текстів офіційно-ділового стилю.

Заміна

Перекладацька граматична трансформація заміни застосовується, коли особливості контексту змушують перекладача відмовитися в перекладі від застосування навіть варіантного відповідності, не кажучи вже про еквівалентний відповідник. В такому випадку перекладач підшукує варіант перекладу, відповідний для даного конкретного випадку.

Здійснення заміни можливо як в межах однієї граматичної категорії, наприклад, іменника, так і однієї категорії в іншу, наприклад, прикметника

на прислівник тощо. На матеріалах наших текстів, ми визначили наступні види функціональних заміни, як:

Перехід іменника в прикметник:

如果房屋是**共有**，则还应增加共有人同意 [80].

Якщо квартира є **спільною**, то необхідно додати згоду співвласника.

经双方协商、订立合同如下 [86].

Після двосторонніх переговорів, договір складається наступним чином.

Перехід прикметника в прислівник:

对公司的描述**过于空泛、过于浅薄** [82].

Описувати компанію занадто **розпливчато та поверхнево**.

Іменник може замінюватись займенником:

冰箱包含的制冷剂越多，放置**冰箱**的房间应越大[87].

Чим більше холодоагенту містить холодильник, тим більше приміщення має бути для **його** розміщення.

今年是中国改革开放 40 周年。在**改革开放**的历程中，中国成为世贸组织成员 [84].

Цього року сорокаріччя китайської реформи політики та відкритості. В процесі **цієї** реформи, Китай став членом Світової торгової організації.

冰箱需放置于平坦坚固的地面，切勿将冰箱的包装泡沫垫块用来垫高**冰箱** [87].

Холодильник слід розміщувати на рівній і міцній підлозі. Не використовуйте пінопластову накладку для того, щоб **його** підняти.

放置冰箱应该远离热源并避免太阳光直射，以免影响**冰箱**的工作性能 [87].

Розміщуйте холодильник подалі від тепла і уникайте прямих сонячних променів, щоб уникнути впливати на **його** роботу.

Зміна іменника на дієслово:

新员工必须**保证**向公司提交的所有证件材料均真 [81].

Нові працівники повинні **гарантувати**, що всі документи, подані в компанію, є правдивими.

Дієслово може змінюватись на іменник:

作为我们的新成员，摩拜将为所有用户继续提供更好的**服务** [79] .

Ставши нашим новим партнером, Мобай продовжить надавати кращі **послуги** для всіх користувачів.

同时将最大程度**保护**用户和合作伙伴的权益 [79] .

В той же час, також максимізувати **захист** інтересів користувачів та партнерів.

还应增加已经共有人附书面**同意**声明 [80] .

Слід також додати згоду співвласника в письмовій формі.

我行大门前**停车**属我行内部职工及客户 [83] .

Парковка перед головним входом до нашого банку належать персоналу нашого банку та клієнтам.

此次摩拜的**加入**，不仅基于双方团队对创造美好生活的共同理念 [79].

Це **приєднання** до Мобайк базується не тільки на спільній філософії двох команд для створення кращого життя.

租房的时候需要看清楚**租房**合同 [80] .

Коли орендуєте квартиру, спочатку потрібно уважно ознайомитися з умовами **оренди**.

Опущення

Цей прийом є протилежним до прийому додавання і може також називатись «компресією». Компресія як засіб перекладу - це особливий вид перетворень, який ґрунтується на іманентних властивостях мовної системи та сприяє приведенню розгорнутих синтаксичних конструкцій до менш складного виду, здатних передавати той же обсяг інформації, що й повні розгорнуті конструкції:

请各位员工听到消防（**广播**）疏散通知后迅速下楼 [74] .

Після того, як почувете повідомлення про пожежну евакуацію, швидко спустіться вниз.

调查、了解、分析公司对计算机应用的需求，提出（解决）方案 [78].

Дослідити, ознайомитися та проаналізувати попит компанії на комп'ютерні програми та запропонувати рішення.

确保水源（不受）污染和保障人民群众生命安全 [75].

Забезпечити, щоб джерела води не забруднювались, і гарантувати безпеку життя людей.

我行大门前停车属我行内部职工及客户来我行为理业务停车之用（外来无关车辆），请不要驶入 [83].

Парковка перед головним входом до нашого банку належать персоналу нашого банку та клієнтам. Будь ласка, не заїжджайте!

双方（经友好协商），根据“合同法”及国家、当地政府对房屋租赁的（有关）规定，就租赁房屋一事达到以下协议 [80].

Обидві сторони досягли наступної згоди щодо оренди будинків відповідно до «Договору закону» та положень штатів та органів місцевого самоврядування про оренду житла.

Додавання

Причинами використання такого прийому як додавання можуть бути відмінності синтаксису, граматики, відсутності чітких лексико-семантичних еквівалентів у мові перекладу, а також, іноді, в чисто стилістичних міркуваннях. Також не слід забувати, що текст оригіналу може містити реалії, лексико-фразеологічні звороти тощо, які використовуються для вираження колориту того чи іншого народу. Деякі з них можуть виявитися невідомими українському читачеві, саме тому при експлікації ми використовуємо прийом додавання:

世界贸易组织总干事罗伯托·阿泽维多说 [84] .

Як зазначив Роберто Азеведо, **бразильський дипломат** і нинішній генеральний директор Світової організації торгівлі.

转正后, 基本工资为元, 其他补贴为元 [81] .

Після закінчення випробувального терміну та переведення кандидата на посаду в члени компанії, заробітна плата та всі компенсації будуть виплачуватися в юань.

公司对本部门员工都的权利不能置若罔闻 [78] .

Компанія **не може залишатися байдужою** до прав всіх працівників відділу.

如乙方在试用期内的工作表现突出 [81] .

Якщо друга сторона в процесі роботи на випробувальному терміні **покаже свої найкращі якості.**

Перестановка

Перестановка – це зміна порядку мовних елементів в тексті перекладу в порівнянні з текстом оригіналу [36, с. 16]. Іноді у зв'язку з особливостями викладу думки на мові оригіналу і мові перекладу складна структура синтаксису може виявитися двозначною при буквальному перекладі або ж занадто велика дистанція між компонентами може порушити логічність передачі думки автора, тому перекладач вдається до перетворення структури, до зміни порядку слів і словосполучень в структурі речення [[6, с. 191].

Основними причин використання трансформації перестановки є особливості вираження граматичних відношень, наприклад, різниця у вираженні часових зв'язків, коли спочатку ставиться підрядне речення, а

після нього головне, різниця у побудові питальних речень в китайській та українській мовах тощо:

乙方试用合格后被正式录用，其试用期应计算在合同有效期内 [81] .

Сторона В офіційно приймається на роботу після проходження випробувального терміну, а термін випробування обчислюється в межах строку дії контракту.

违反以上规定者，责令其停止违法行为，对造成严重危害后可处罚款 [75] .

Тим, хто порушує вищезазначені положення, наказується припинити протизаконні дії та буде стягнуто штраф за заподіяння серйозної шкоди.

首先，我没有诽谤你，我诽谤你干什么? [73]

З самого початку я не зводив на тебе наклепу, **навіщо мені на тебе брехати?**

请各位员工听到消防广播疏散后，有秩序地从消防通道迅速下楼 [74] .

Прохання до всіх працівників **швидко спускатися вниз** по пожежному виходу, **після того як почуєте сигнал про евакуацію.**

Граматичними причинами перестановок може бути не тільки різне розташування елементів конструкцій в двох мовах. Крім того, до причин відноситься різний порядок розташування компонентів атрибутивних сполучень. Принципи розташування компонентів атрибутивних сполучень в двох мовах різні: в українській мові спочатку ставиться залежне від основного елемента визначається поняття, а потім елемент, що виражає основне, тоді як в китайській мові цей порядок є зворотним [7, с. 100]:

组织计算机应用系统的开发 [78] .

Організувати розробку комп'ютерних додатків.

你这是在质疑周立波还是在质疑美国法律的公正性吗? [73]

Ви сумніваєтеся в Чжоу Лібо чи сумніваєтеся у **справедливості американського права?**

保障公司计算机网路系统、客户机、终端设备及应用系统的正常运行 [78].

Гарантувати нормальне функціонування комп'ютерної мережевої системи, клієнтської бази, термінального обладнання та операційної системи компанії.

组织公司计算机技术普及教育及培训。组织本部门员工开展工作改善 [78].

Використовувати для популяризації освіти та навчання комп'ютерні технології компанії. **Організувати покращення роботи** працівників цього відділу.

协调解决下属的问题和困难，促进各属员间的协力配合，完成上级领导安排的临时任务及调边责任 [78].

Скоординувати вирішення проблем та труднощів підлеглих, **посприяти співпраці** всіх працівників та **виконати завдання та обов'язки**, поставлені керівництвом.

首先，我没有诽谤你，我痛恨的是陷害我的人，我诽谤你干什么? [73]

З самого початку я не зводив на тебе наклепу, я й сам **ненавиджу людей, які мене обдурюють**, навіщо мені на тебе брехати?

在改革开放的历程中，中国成为世贸组织成员 [84].

В процесі проведення політики реформ та відкритості, КНР стала членом СОТ.

确保劳动纪律和管理程序运作**实施** [81].

Забезпечити виконання трудової дисципліни та процедур управління.

电压调整率越来越高 [77].

Коефіцієнт регулювання напруги дедалі збільшується.

大楼将举行消防疏散综合演习 [74].

Біля будинку будуть проводитись загальні заняття з пожежної евакуації.

有效控制系统的开发过程 [78]. **Ефективний контроль за процесом розробки системи.**

组织计算机网路、数据库、商品化软件及计算机身边的安全、调试 [78].

Організація забезпечення безпеки і налагодження комп'ютерних мереж, баз даних, програмного забезпечення і комп'ютерів.

如贵方能提供该公司的财务状况及经营方式的有关资料，将不胜感激 [85].

Якщо Ви зможете **надати інформацію про фінансовий стан та методи роботи компанії**, ми будемо Вам вдячні.

На рівні речення ще однією причиною застосування перекладацької трансформації перестановки при перекладі з китайської мови на українську є те, що в китайському реченні при наявності означення до головних членів речення, а також інших другорядних членів, головні елементи речення виявляються розташованими далеко один від одного. В українському ж реченні головні члени речення (підмет, присудок, додаток) зазвичай розташовуються разом, тоді як другорядні члени речення йдуть на другий план [69, с. 90]:

上海进博会向世界传递出重要信号 [84].

Шанхайська імпортна виставка **посилає всьому світу важливі сигнали.**

公司对下属工作质量和本部门安全、保密负责 [78].

Компанія несе відповідальність за якість роботи підлеглих та безпеку і конфіденційність відділу.

提出公司计算机网路、硬件、软件的**配置方案及发展规定** [78].

Запропонувати методи розміщення та правила розвитку Інтернету, апаратного та програмного забезпечення.

二是中国增加进口**对世界经济具有重要意义** [84].

По-друге, збільшення країною обсягів імпорту є **вкрай важливим для світової економіки.**

双方经友好协商，根据“合同法”及国家、当地政府对房屋租赁的有关规定，就租赁房屋一事达成以下协议[80].

Дві сторони досягли наступної згоди щодо оренди будинка відповідно до "Договору закону" та відповідних положень держави та місцевих органів влади **про оренду житла.**

我们将继续**为行业为社会创造价值** [79]. Ми будемо продовжувати створювати цінність для галузі та суспільства.

调查、了解、分析公司对计算机应用的要求 [78].

Дослідити, ознайомитися та проаналізувати вимоги компанії до **комп'ютерних додатків.**

根据工作情况提出**对下属岗位人员重新招聘意见** [78].

Відповідно до ситуації на роботі, пропонуємо повторно набрати **підлеглих.**

对本单位员工执行各项管理规范的监督权 [78] .

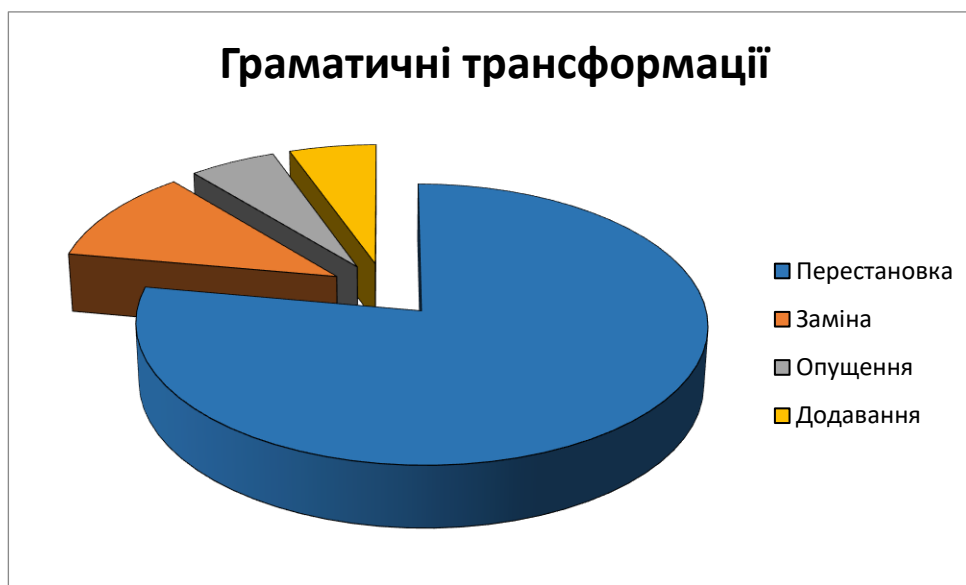
Право здійснювати нагляд за співробітниками цього підрозділу по впровадженню різних управлінських норм.

对本单位的人力资源进行分析，提出需求计划 [78] .

Провівши аналіз трудового потенціалу нашої організації, представити план потреб.

区办事处将逐步对这个情况进行全面整治，主要涉及如下三项内容 [76]。Районне управління буде поступово всебічно виправляти ситуацію, головним чином, включаючи наступні три пункти.

我很高兴向大家宣布一个有战略意义的好消息 [79] . Я радий повідомити вам одну стратегічну новину.

Отже, найбільш поширеними прийомами граматичних трансформацій, які ми використовували при повному перекладі текстів, є перестановка (70%), заміна (10%), опущення (5%) і додавання (5%).

Висновок до Розділу 3

Як ми вже знаємо, головною метою перекладу є досягнення адекватності, тобто перекладач має зробити переклад, який здійснюється на

рівні, необхідному і достатньому для передачі незмінного плану змісту при дотриманні відповідного плану вираження, тобто норм мови перекладу. У процесі перекладу початковими є одиниці тексту оригіналу, а кінцевими - одиниці тексту перекладу. Таким чином, ми маємо справу як з текстами на початковій мові і на мові перекладу, так і з процесом перетворення тексту оригіналу в текст перекладу.

Для створення повноцінного перекладу перекладач повинен брати до уваги характерні особливості автора повідомлення (джерела інформації) і тих одержувачів (реципієнтів) інформації, для яких призначалось це повідомлення, їх знання і досвід, відображену в повідомленні реальність, характер і особливості сприйняття людей, яким адресується переклад, і усі інші аспекти міжмовної комунікації, що впливають на хід і результат перекладацького процесу. Саме для цього при перекладі використовуються перекладацькі трансформації.

Визначення поняттю «перекладацькі трансформації» давала велика кількість вчених-лінгвістів в різні часи, наприклад Л.С.Бархударовим, В.Н.Комісаровим, Л.К.Латишевим, Р.К. Миньяр-Белоручевом, Я.Й.Рецкером, А.Д.Швейцером, В.Г.Гаком та іншими. Розглянувши різні трактування та визначення цього поняття, ми зробили висновок, що перекладацькі трансформації – це міжмовні перетворення, зміна елементів вихідного тексту, перефразування з метою досягнення перекладацького еквіваленту.

Як і поняттю «перекладацькі трансформації», різні вчені давали свою особисту класифікацію перекладацьких трансформацій, але є певні пункти, які присутні майже в кожній з цих класифікацій. Так, одними з таких є лексичні та граматичні перекладацькі трансформації, які ми розглянули в нашій роботі.

В третьому розділі ми розглянули використання лексико-граматичних трансформацій на матеріалі текстів офіційно-ділового стилю. Зокрема зазначимо, що загальна кількість опрацьованого матеріалу складає 50 текстів офіційно-ділового стилю, такі як оголошення, наказ, контракт, договір, лист-запит, акти, закони тощо.

В процесі перекладу вищезгаданих текстів ми використали низку лексико-граматичних трансформацій, таких як перестановка, транслітерація, калькування, опущення, заміни, додавання тощо. І переконалися в тому, що перекладач змушений вдаватись до використання трансформацій, щоб підлаштувати текст оригіналу під норми синтаксису української мови.

Отже, основне завдання перекладача при перекладі – це досягнення адекватності, а саме: вміло здійснити різні перекладацькі трансформації, для того, щоб текст перекладу як можна більш точно передав всю інформацію, закладену в тексті оригіналу, при дотриманні відповідних норм мови перекладу.

ВИСНОВОК

Результати проведеного дослідження дають підставу зробити такі висновки.

Першим завданням нашого дослідження було вивчити та охарактеризувати особливості перекладу матеріалів офіційно-ділового характеру. Ми дали визначення поняттю «офіційно-діловий стиль». Офіційно-діловий стиль - це мова ділових паперів, розпоряджень, постанов, програм, угод, заяв, автобіографій, резолюцій, протоколів, законів, актів, наказів, анкет, розписок тощо. Визначили сферу використання та головні особливості стилю, а також розглянули текстові та мовленнєві норми офіційно-ділового стилю.

Також ми розглянули жанрові особливості офіційно-ділового стилю, а саме наявність реквізитів, які мають певну послідовність, точність, послідовність і лаконічність викладу фактів, наявність усталених мовних зворотів, певна стандартизація початків і закінчень документів, словниковий запас здебільшого нейтральний, використовується в прямому сенсі та інші.

Ми розглянули вплив лінгвокультурологічних чинників при перекладі офіційно-ділових текстів і зробили висновок, що способи та методи текстів офіційно-ділового стилю можуть варіюватися та комбінуватися між собою. В залежності від присутності в тексті мови перекладу спеціалізованої термінології, лінгвокультурологічних особливостей іншомовного тексту і т.д. Також слід пам'ятати, що існує безліч ділової документації, яка призначена для людей, які можуть не зрозуміти ту чи іншу термінологічну лексику, тому таким чином, в процесі перекладу слід пам'ятати про етнокультурні відмінності систем порівнюваних країн, намагаючись зберегти семантико-структурну близькість перекладу та оригіналу.

Другим завданням нашого дослідження було розглянути та проаналізувати специфіку вживання лексичних та граматичних трансформації в сучасному перекладознавстві. По-перше, ми дали визначення поняттю «переклад» і визначили його головну мету. Переклад - діяльність, що полягає в передачі змісту тексту мови оригіналу засобами мови перекладу, а також результат такої діяльності. Головною метою перекладу є досягнення адекватності. Основне завдання перекладача при досягненні адекватності – вміло здійснити різні перекладацькі трансформації, для того, щоб текст перекладу як можна більш точно передав всю інформацію, закладену в тексті оригіналу, при дотриманні відповідних норм мови перекладу.

По-друге, ми проаналізували специфіку вживання лексичних та граматичних трансформації в сучасному перекладознавстві. Існує багато визначень поняттю «перекладацькі трансформації», запропоновані Л.С.Бархударовим, В.Н.Комісаровим, Л.К.Латишевим, Р.К. Миньяр-Белоручевом, Я.Й.Рецкером, А.Д.Швейцером, В.Г.Гаком та іншими. В цілому, проаналізувавши визначення всіх вчених, ми дійшли висновку, що перекладацькі трансформації – це міжмовні перетворення, зміна елементів вихідного тексту, перефразування з метою досягнення перекладацького еквіваленту.

В сучасному перекладознавстві також існує велика кількість класифікацій перекладацьких трансформацій, запропонованих різними вченими-лінгвістами. В нашій роботі ми розглянули запропоновані класифікації вітчизняними та китайськими вченими та описали різне та відмінне в цих двох системах. Так, наприклад, в обох класифікаціях виділяються *лексичні* й *граматичні* трансформації відповідно до двох різних рівнів мовлення (слово й речення), на яких ці трансформації відбуваються. Однак, в обох класифікаціях не береться до уваги наступний за словом і реченням рівень *дискурсу*, тому трансформації які відбуваються на цьому

рівні визначаються непослідовно – або як міжрівневі (лексико-граматичні та лексико-семантичні в українській системі), або як виділені не відносно рівня, а відносно способу мовлення (“стилістика й переклад” у китайській системі).

Третім завданням нашого дослідження було дослідити особливості використання лексичних та граматичних перекладацьких трансформацій на рівні китайського тексту офіційно-ділового стилю.

Щодо лексичних трансформацій, то вони застосовуються у тому випадку, якщо у вихідному тексті простежується нестандартна мовна одиниця на рівні слова, наприклад, власне ім'я, властиве вихідній мовній культурі і яке відсутнє в мові перекладу; термін у тій чи іншій професійній сфері; слова, що позначають предмети, явища й поняття, характерні для вихідної культури але відсутні або мають іншу структурно-функціональну впорядкованість у мові, на яку перекладається.

Як відомо, лексико-семантичні системи мов, що контактують при перекладі, суттєво відрізняються за обсягом, мотивацією вживання певних слів та картинами світу, що формують синтагматичні та парадигматичні відносини слів між собою. В процесі перекладу часто стає неможливим використовувати буквальний словарний відповідник, і перекладач вдається до перетворення внутрішньої форми слова чи словосполучення або ж його повної заміни, тобто до перекладацької трансформації. При лексичних перекладацьких трансформаціях відбувається заміна окремих лексичних одиниць мови-джерела такими лексичними одиницями мови перекладу, які не є їх словарними еквівалентами, але саме вони забезпечують адекватне розуміння перекладу. До лексичних перекладацьких трансформацій належать транслітерація, калькування, конкретизація, генералізація, модуляція або смисловий розвиток. Також, ми виокремили та охарактеризували низку груп лексичних одиниць, які викликають у перекладача найбільші труднощі у процесі перекладу китайських офіційно-

ділових документів українською мовою. До них належать: запозичення, лексико-фразеологічні одиниці, аббревіації, реалії тощо.

Щодо граматичних трансформацій, то вони використовуються на рівні речення. Граматичні трансформації були розглянуті в роботах багатьох вчених-лінгвістів, наприклад, Л. Бархударов, І. Гарника тощо. В нашій роботі ми розглянули трансформації щодо теорії, висунутої Л. Бархударовим. Він розрізняє такі види граматичних трансформацій:, як перестановки, заміни, додавання, опущення, які на практиці «у чистому вигляді» трапляються рідко, зазвичай вони поєднуються один з одним, набувають характеру складних, комплексних трансформацій.

Четвертим завданням нашого дослідження було проілюструвати на прикладах текстів офіційно-ділового стилю різних видів з метою адекватної передачі змісту. Ми розглянули використання лексико-граматичних трансформацій на матеріалі текстів офіційно-ділового стилю. Матеріалом нам слугували офіційний лист-запит, офіційна промова голови КНР Сі Цзіньпіна та уривок зі статті офіційно-ділового стилю.

В процесі перекладу вищезгаданих текстів ми використали низку лексико-граматичних трансформацій, таких як перестановка, транслітерація, калькування, опущення, заміни, додавання тощо. І переконалися в тому, що перекладач змушений вдаватись до використання трансформацій, щоб підлаштувати текст оригіналу китайською мовою під норми синтаксису української мови.

Отже, основне завдання перекладача при перекладі – це досягнення адекватності – вміло здійснити різні перекладацькі трансформації, для того, щоб текст перекладу як можна більш точно передав всю інформацію, закладену в тексті оригіналу, при дотриманні відповідних норм мови перекладу.

论文摘要

研究结果为得出以下结论提供了依据。

我们研究的首要任务是研究和表征公文事务语体的材料的翻译特征。我们定义了术语“公文事务语体”。公文事务语体是商务文件，命令，决议，程序，协议，声明，自传，决议，协议，法律，法令，调查表，收据等的语言。

我们还检查了公文事务语体的体裁特征，即存在具有一定顺序，准确性，顺序和简明性的事实，存在明确的语言转向，文档开头和结尾的某种标准化，词汇大部分是中性的，在字面意义上使用什么的。

我们考虑了语言因素对官方商务文本翻译的影响，并得出结论，官方商务风格文本的方式和方法可以变化，也可以结合在一起。取决于专业语言在翻译语言中的存在，外文文本的语言文化特征等。另外，请记住，有许多业务文档是为可能不了解任何术语的人准备的。因此，在翻译过程中，应牢记被比较国家制度的民族文化差异，以维护翻译与原著在语义结构上的接近。

我们研究的第二个目标是检查和分析在现代翻译研究中使用词汇和语法转换的细节。首先，我们定义了术语“翻译”并定义了其主要目的。翻译是通过翻译语言传输原始语言文本内容的活动，也是这种活动的结果。翻译的主要目的是实现充分性。译员在实现充分性方面的主要任务是能够执行各种翻译转换，以便翻译文本可以根据翻译语言的相关规则，尽可能准确地传达原始文本中包含的所有信息。

其次，我们分析了现代翻译研究中使用词汇和语法转换的细节。“翻译转换”的概念有很多定义，它们是由 L. S. Barkhudarov、V. N. Komisarov、L. K. Latyshev、R. K. Miner-Beloruichev、Y. I. Retsker、A. D. Schweitzer、V. G. Gak 等科学家提出的。总体上，在分析了所有科学

家的定义之后，我们得出的结论是，翻译转换是中间语言转换，源文本元素的更改，释义，以实现等效的翻译。

在现代翻译研究中，各种语言学者还提出了许多翻译转换的分类。在我们的工作中，我们考虑了拟议的国内外科学家分类，并描述了这两种系统的不同之处。例如，这两种分类根据发生转换的两种不同的语音级别（单词和句子）来区分词汇和语法转换。但是，在这两种分类中，都没有考虑到单词和句子中所涉及的话语级别，因此在该级别上发生的转换不能统一确定-既是跨级别的（在乌克兰系统中是词汇，语法和词汇语义），还是相对于该级别而言是孤立的，但是关于言语方式（中文系统中的“样式和翻译”）。

我们研究的第三个目标是研究在中文正式商务风格文本的层面上使用词汇和语法翻译转换的特殊性。

对于词法转换，如果源文本在单词级别上跟踪非标准语言单元（例如原始语言文化中固有的专有名称而不存在于翻译语言中），则使用它们。在一个或另一个专业领域任职；表示对象，现象和概念的词，它们是原始文化的特征，但在要翻译的语言中却不存在，或具有其他结构和功能上的顺序。

如您所知，与翻译交互的语言的词汇语义系统在数量，使用某些单词的动机以及形成单词之间的标记和范式关系的世界图片方面存在很大差异。在翻译的过程中，通常无法使用文字词汇，而翻译人员求助于单词或短语的内部形式的转换或完全替换，即翻译转换。在词汇翻译中，源语言的各个词汇单位被翻译语言的词汇单位代替，这不是它们的词汇对等物，但是它们提供了对翻译的充分理解。词汇翻译转换包括音译，借译，概念具体化，意义概括化，调制或语义发展。此外，我们已经确定并表征了许多词

法单元组，这些词组使翻译者在将中国官方商务文件翻译成乌克兰语时遇到最大困难。其中包括：借用，词法单位，缩写词，国情等等。

对于语法转换，它们在句子级别使用。许多语言学者（例如 L. Barkhudarov、I. Garnik 等）的著作都考虑了语法转换。在我们的工作中，我们考虑了 L. Barkhudarov 提出的有关理论的转变。他区分了以下类型的语法转换：作为排列，替换，加法和省略，实际上很少以其纯净的形式发生，通常相互结合，获得了复杂的转换的特征。

我们研究的第四个目标是通过举例说明各种公文事务语体的文本，以充分传达内容。我们已经考虑过在公文事务语体的材料上使用词法转换。该材料是官方信件，合同，公告，说明书等。

在翻译以上文本的过程中，我们使用了许多词汇和语法转换，并确认为使原始中文课文适应乌克兰语言的语法，翻译人员被迫诉诸使用转换。

因此，翻译人员实现翻译的主要任务是实现各种翻译转换，以便翻译文本可以根据翻译语言的相关规则，尽可能准确地传达原始文本中包含的所有信息。

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Алексеева И. С. Введение в переводоведение Учеб. пособие для студ. филол. и лингв фак. высш. учеб. заведений / И. С. Алексеева. – Москва: Издательский центр «Академия», 2004. – 352 с. – (СПб.: Филологический факультет СПбГУ).
2. Алонцева Н. В. Лексико-грамматические особенности дипломатических текстов официально-делового стиля / Н. В. Алонцева. // Вестн. Мин. гос. лингв. ун-та. Сер. 1. Филология. – 2003. – №11. - С. 7–15.
3. Алонцева Н. В. Текстовые и языковые нормы официально-деловых документов / Н. В. Алонцева, С. Б. Томашевич. // Вестник РУДН, серия Лингвистика. – 2012. – №1. – С. 33–37.
4. Бабенко О. В., Королік І.О. Трансформаційні процеси в перекладі / О. В. Бабенко, І. О. Королік. – К.: Наука. Теорія і практика. – С.100 – 102.
5. Басовська Є.М. Мовні труднощі, пов'язані зі складанням документів / Є. М. Басовська // Секретарська справа. – 1997 - № 1. – С. 28-35.
6. Бархударов Л. С. Язык и перевод: вопросы общей и частной теории перевода / Л. С. Бархударов. – Москва: Международные отношения, 1975. – 240 с.
7. Болдырева О. Н. Использование синтаксических трансформаций при переводе газетных текстов с китайского языка на русский // Актуальные проблемы филологии и педагогической лингвистики. / О. Н. Болдырева, Е. П. Худогулова. – 2017. – №4. – С. 99–108.
8. Борисова О. С. Пути и источники заимствования в китайском языке / О. С. Борисова. // Альманах современной науки и образования. - Тамбов: Грамота, 2008. - № 8 (15): в 2-х ч. Ч. I. – С. 21–25.
9. Веселов П.В. Современное деловое письмо в промышленности/П.В.Веселов. – М.; Издательство стандартов, 1990. – 159 с.

10. Вомперский В. П. О некоторых стилистических признаках информационных материалов. Весник МГУ. Серия 7. Филология, журналистика. - 1960. - №6. - С.31-32.

11. Вань Ілін, Чжао Сюецін. Основні принципи вживання лексики. – Ляонін: Видавництво “Весняний вітер”. - 1999.

12. Винокур Т. Г. Употребление языка как основной предмет стилистики // Стилистика русского языка: Жанрово-коммуникативный. аспект стилистики текста / Т. Г. Винокур. – Москва: Наука, 1987. – С. 18-27.

13. Виноградов В. В. Русский язык. Грамматическое учение о слове / В. В. Виноградов. - М.-Л.: Учпедгиз, 1947. – 719 с.

14. Виноградов В.С. Перевод. Общие и лексические вопросы / В.С. Виноградов. – М. : Издательство института общего среднего образования РАО, 2004. – 224 с.

15. Война М. О., Тулупова А. І. Китайсько-англійський та китайсько-український переклад інформаційно-новинних текстів (синтаксичний аспект). - Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. – 2019. - №39, том 3. – С. 55-58.

16. Гарник І. В. Типологія перекладацьких трансформацій: навчально-методична розробка на базі англійської мови. – К.: МІЛП, 2001.

17. Гиндлина И. М. Экспрессивные словообразовательные средства в художественной речи и способы их передачи при переводе : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філ. наук : спец. 10.02.01, 10.02 / Гиндлина И. М. – Москва, 2003. – 16 с.

18. Гриценко Т. Б. Українська мова та культура мовлення / Т. Гриценко – Вінниця : Нова книга. - 2003. – 472 с.

19. Горелов В. И. Лексикология китайского языка: Учебное пособие для студентов пед. ин-тов по спец. № 2103 «Иностр. яз.» / В. И. Горелов. – М.: Просвещение, 1984. – 216 с.

20. Гураль М.И., Дашенко О.И., Новоселова А.Г., Сорвилова Т.В., Гермаковская Т.В. Функционально-стилевой аспект перевода: Учебник /

Гураль М.И., Дашенко О.И., Новоселова А.Г., Сорвилова Т.В., Гермаковская Т.В. – Черновцы: Рута. - 2005.

21. Дзантиева Н. Н. Особенность перевода реалий в китайском языке / Н. Н. Дзантиева. // Институт переводоведения и многоязычия. – С. 22–24.

22. Долга Т. О. Переклад як вид мовленнєвої діяльності / Т. О. Долга. // Кременецький обласний гуманітарно-педагогічний інститут ім. Т. Г. Шевченка. – 2009. – №13. – С. 13–17.

23. Донченко А. В. Приемы перевода фразеологических единиц китайского языка / А. В. Донченко. // Молодой ученик. – 2015. – №9. – С. 1354–1357.

24. Ермошин Ю. А. Обучение специалистов в области международных отношений профессиональному дискурсу: жанр официальных публичных выступлений : дис. канд. пед. наук : 13.00.02 / Ермошин Ю. А. – Москва, 2010. – 229 с.

25. Жукаускене Т. С. Заимствования в китайском языке: влияние английского языка в условиях глобализации / Т. С. Жукаускене, И. С. Холдаенко. // Текст. Книга. Книгоиздание. – 2015. – №1. – С. 31–42.

26. Загнітко А. П. Українське ділове мовлення: професійне і непрофесійне спілкування / А. Загнітко, І. Данилюк – Донецьк : БАО, 2004. – 480 с.

27. Зубков М. Т. Сучасна українська ділова мова / М. Зубков – Х. : Торсінг, 2004. – 448 с.

28. Казакова Т. А. Практические основы перевода / Т. А. Казакова. – Санкт-Петербург: Союз, 2001. – 320 с. – (Изучаем иностранные языки).

29. Калюжная В.В. Стиль англоязычных документов международных организаций / Калюжная В.В. – К.: Наукова думка, 1982. – 120 с.

30. Кірносорова Н. Система трансформацій в українському та китайському перекладознавстві / Н. Кірносорова // Китайська цивілізація: традиції та сучасність: Зб. ст. — К., 2007. — С. 43-46

31. Кленин И. Д. Лексикология китайского языка / И. Д. Кленин, В. Ф. Щичко. – Москва: Восточная книга, 2013. – 272 с.
32. Коломейцева Е. М. Лексические проблемы перевода с английского языка на русский / Е. М. Коломейцева, М. Н. Макеева. – Тамбов: ТГТУ, 2004. – 68 с.
33. Комиссаров В. Н. Общая теория перевода / В. Н. Комиссаров. – М.: Высшая школа, 1999. – 296 с.
34. Комиссаров В. Н. Теория перевода (лингвистические аспекты): Учеб. для ин-тов и фак. иностр. яз. / В. Н. Комиссаров – М.: Высш. шк., 1990. – 253 с.
35. Комиссаров В. Н. Теория перевода (лингвистические аспекты): Учеб. для ин-тов и фак. иностр. яз. / В. Н. Комиссаров. – М.: Альянс, 2013. – 253 с.
36. Кочергин И.В. Основы научно-технического перевода с китайского языка на русский [Текст] : учеб. для студ. вузов, обучающихся по спец. и направлению "Востоковедение", " Африканистика" / И. В. Кочергин. - М. : Вост. кн., 2012. - 623 с.
37. Куранова А. В. Основные виды заимствования в китайском языке / А. В. Куранова, Е. И. Подкидышева, Д. Ю. Леонова. // Язык и культура: Сборник статей XXVIII Международной научной конференции. – 2017. – С. 469–475.
38. Курдюмов В. А. Курс китайского языка (A course in theoretical Chinese grammar) : теоретическая грамматика : учебник для студентов лингвистических вузов и факультетов / В. А. Курдюмов. – Москва: Цитадель-трейд, Вече, 2006. – 576 с.
39. Латышев Л. К. Технология перевода / Л. К. Латышев. – Москва: Академия, 2007. – 320 с.
40. Латышев Л. К. Курс перевода: эквивалентность перевода и этапы его достижения / Лев Константинович Латышев. – М. : Просвещение, 1980. – 160 с.

41. Лощенова І. Ф. Перекладацькі трансформації як ефективний засіб досягнення адекватності перекладу / І. Ф. Лощенова, В. В. Нікішина. // Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя. – 2014. – Книга 3. - С. 102–105.
42. Лю Шусінь. Описова лексикологія китайської мови. – Пекін, 1995.
43. Мацько Л. І. Стилїстика української мови: Підручник / Л. І. Мацько, О. М. Сидоренко, О. М. Мацько; За ред. Л. І. Мацько. — К.: Вища шк., 2003. — 462 с
44. Меньяр-Белоручев Р. К. Теория и методы перевода / Р. К. Меньяр-Белоручев. – Москва: Московский лицей, 1996. – 207 с.
45. Меньяр-Белоручев Р. К. Как стать переводчиком? / Р. К. Меньяр-Белоручев - М.: «Готика», 1999. – 176 с.
46. Мирам Г. Э. Профессия: переводчик / Г. Э. Мирам. – Київ: Ника-центр, 2006. – 160 с.
47. Мусино Е.А., Шаблыгина И. В. Перевод с английского языка на русский язык: практикум: учеб. Пособие / Е. А. Мисуно, И. В. Шаблыгина. – Минск: Аверсан, 2009. – 255 с.
48. Назаров В. Ф. Курс юридичного перекладу / В. Ф. Назаров. – Київ: Національний університет імені Тараса Шевченка, 1992. – 120 с.
49. Нестерова К. А. Особенности перевода фразеологических единиц в китайском языке / К. А. Нестерова, Е. В. Тихонова // Язык и культура : сборник статей XXVII Международной научной конференции (26-28 октября 2016 г.). - Томск, 2017. - С. 351-354.
50. Ночвина Н. А. Заимствования и способы их адаптации в современном китайском языке / Н. А. Ночвина. – 7 с.
51. Петрищева Е.Ф. Функциональная и стилистическая дифференциация речи // Стилїстика русского языка. - М., 1987.
52. Рахманин Л. В. Стилїстика деловой речи и редактирование служебных документов / Л. В. Рахманин // Учебное пособие. – Москва: Высшая школа, 1988. – 239 с.

53. Рецкер Я. И. Теория перевода и переводческая практика / Я. И. Рецкер. – М.: Международные отношения, 2001. – 216 с.
54. Сдобников В. В., Петрова О. В. Теория перевода / В. В. Сдобников, О. В. Петрова. – Москва: АСТ: Восток--Запад, 2007. – 448 с.
55. Семенас А. Л. Особенности лексических заимствований в китайском языке / А. Л. Семенас // Вопросы языкознания. – 1997. - № 1. - С. 48-57.
56. Сепир Э. Избранные труды по языкознанию и культурологии / Э. Сепир. – Москва: Издательская группа «Прогресс», 1993. – 656 с. – (Филологи мира).
57. Скромных В. Э., Тихонова Е. В, Шекетера А. Л. Приемы перевода лексико-фразеологических единиц китайского языка / В. Э. Скромных, Е. В. Тихонова, А. Л. Шекетера. – Томск: Издательский Дом Томского государственного университета, 2018. – С. 493-499.
58. Словник української мови: в 11 тт. / АН УРСР. Інститут мовознавства; за ред. І. К. Білодіда. — К.: Наукова думка, 1970—1980. – (<http://sum.in.ua/>)
59. Солнцев В.М. Соотношение слова и предложения в китайском языке / В. М. Солнцев // В сб.: Доклады делегации СССР на XXV международном конгрессе востоковедов. - М., 1960, с.1-10.
60. Суцзюань У. Приемы культурной адаптации перевода синтаксических конструкций русского делового письма на китайский язык / У Суцзюань // Вестник РУДН, серия Русский и иностранные языки и методика их преподавания. – Пекин, 2011. - № 3. – С. 31-36.
61. Тань И. Заимствования в китайском языке и их влияние на китайский язык: анализ китайских лингвистических источников / Ин Тань. // СОЦИО- И ПСИХОЛИНГВИСТИЧЕСКИЕ ИССЛЕДОВАНИЯ. –Пермь, 2017. – №5. – С. 165–168.
62. Федічев О. Є. Запозичення у текстах економічної та юридичної тематики у китайській мові / О. Є. Федічев. – С. 95–99.

63. Федоров А.В. Основы общей теории перевода (лингвистические проблемы) - Для институтов и факультетов иностр. языков. Учеб. пособие. — 5-е изд. — СПб.: Филологический факультет СПбГУ; М.: ООО «Издательский Дом «ФИЛОЛОГИЯ ТРИ», 2002. - 416 с. — (Студенческая библиотека).

64. Федоров А. В. Основы общей теории перевода (лингвистические проблемы): Учеб. пособие. – М.: Высшая школа, 1983. – 303 с.

65. Федотова И. Г. Юридические понятия и категории в английском языке: учебное пособие/ И.Г. Федотова, Г.П. Толстопятенко. – 3-е изд, перероб. и доп. – Дубна: Феникс+, 2006. – 376 с.

66. Швейцер А. Д. Теория перевода (статус, проблемы, аспекты) / А. Д. Швейцер. – М.: Наука, 1988.-215с.

67. Швейцер А.Д. К проблеме лингвистического изучения процесса перевода/ А. Д. Швейцер // Вопросы языкознания. - М.: Наука, 1970. – 325с.

68. Шевчук С. В. Українське ділове мовлення: Підручник / С. В. Шевчук. – 5-ме вид., випр. і допов. – К.: Арій, 2010. – 573 с.

69. Щичко В. Ф. Китайский язык. Теория и практика перевода. Учебное пособие. - М.: Восток-Запад, 2004. — 223 с.

70. Ян Юй Фей. Грамматические трансформации в русско - китайском переводе // Государственный Университет Чжэнжчи. – Тайвань, Тайбей, 2008. – С. 354–380.

71. 张海涛. 汉思维差异对翻译的影响[J].中国翻译.1991 (1). 23.

72. 邵志洪.汉英对比翻译导论[M]. 上海: 华东理工大学出版社, 2005 - 21.

73. 告示 / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://kknews.cc/news/q53bb4y.html>

74. 告示 / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nipic.com/show/4/137/5623791kf9b586b3.html>

75. 告 示 / [Елетронний ресурс]. – Режим доступа:
<http://www.jingcai360.net/z/34913.html>

76. 告 示 / [Елетронний ресурс]. – Режим доступа:
https://www.16pic.com/haibao/pic_4614802.html

77. 说 明 书 / [Елетронний ресурс]. – Режим доступа:
<http://m.hravr.com/h-nd-7-5.html>

78. 合 同 / [Елетронний ресурс]. – Режим доступа:
<https://www.zhuazun.com/gongzuofanwen/64.html>

79. 演 说 / [Елетронний ресурс]. – Режим доступа:
http://finance.sina.com.cn/stock/hkstock/ggipo/2018-04-04/doc-ifysuuya3972298.shtml?cre=tianyi&mod=pcpager_fintoutiao&loc=8&r=9&doct=0&rfunc=100&tj=none&tr=9

80. 合 同 / [Елетронний ресурс]. – Режим доступа:
<https://ghcut.com/365betzxd/2019/0421/634.html>

81. 合 同 / [Елетронний ресурс]. – Режим доступа:
<https://max.book118.com/html/2019/0427/7103012152002022.shtm>

82. 求 职 信 / [Елетронний ресурс]. – Режим доступа:
<https://wol.jw.org/cmн-Hant/wol/d/r24/lp-ch-rb/202019089>

83. 告 示 / [Елетронний ресурс]. – Режим доступа:
https://www.16pic.com/zhanban/pic_4852396.html

84. 经 济 文 章 / [Елетронний ресурс]. – Режим доступа:
http://www.xinhuanet.com/world/2018-11/05/c_1123667799.htm

85. 求 职 信 / [Елетронний ресурс]. – Режим доступа:
<https://m.mzrcw.com/2855.html>

86. 合 同 / [Елетронний ресурс]. – Режим доступа:
<https://goubaoyi.com/365asiaszgwzm/2019/0411/3945.html>

87. 说 明 书 / [Елетронний ресурс]. – Режим доступа:
<https://www.dzsms.com/insDetail/9459044>

88. 营业执照 / [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
<http://www.nipic.com/show/4/143/d31906c5228e1085.html>

89. 电视说明书 / [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
<http://www.elecfans.com/jiadian/dianshiji/2009080182622.html>

90. 电脑说明书 / [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
<http://www.nipic.com/show/3/92/4881968kb9576475.html>

СПИСОК ДОВІДКОВИХ ДЖЕРЕЛ

91. 夏仲毅. 汉语词典[修订本] /夏仲毅、张草纫、顾柏林. – 上海外国语学院 «汉俄词典»编写组编. – 北京. – 2008. – 1250 с.